Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 280 | Łódź Czwartek, 3 grudnia 1931 r. | ניינטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, כ״ב כסלו תרצ״ב | № 280

Adres Redakcij i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

ד״ר שאכט שווער פערוואונדעט

אויטא-קאטאסטראפע מיט׳ן געווע. פרעזידענט פון דער דייטשער רייכס-באנק

בערלין, 2. (פאט) מיט דעם געווע. פרעזידענט פון דער „רייכסבאנק" ד״ר שאכט איז געשעהן אַ שווערע אויטאָ-קאטאסטראפע.

אויפ׳ן וועג קיין ראסטאק איז זיין אויטאָ צוליב׳ן גליטש אַרויפגעפאהרען מיט דעם וואגען אימפעט אויף אַ בוים.

דער אויטאָמאָביל איז שטארק צושפּרייט געוואָרען.

מצד די פאסאזשירען האט צום שווערסטען געליטען דער ד״ר שאכט, וועלכער האט נאָך דער קאטאסטראָפע געחלשט.

נאכ׳ן געבען איהם פּ אָיזאָרישע הילף, האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל אין וואַרשע.

4 נאכמיטאָג האָבען די דאָקטוירים פעסטגעשטעלט, אז ביים ד״ר שאכט זענען איבערגעבראָכען 2 ריפּע.

דער פערוואונדעטער וועט מוזען אַדורכמאַכען אַ לאנגע קוראציע אין שפּיטאָל.

דער זוהן זיינער און דער שאָפער, וואָס זענען מיט איהם מיטגעפאָהרען זענען אָפּגעקומען מיט לייכטע וואונדען.

און דער פונט פאלט...

בערלין, 2 (פאט) אין דעם היינטיגען וואל טעג-שטוקעהר אין בערלין איז דער ענגלישער פונט ווידער געפאלען.

דורכשניטליך האט ער בעטראָגען 13,72 מארק, ד. ה. מיט 20 פעניג ביליגער, ווי געכטען.

אגירוש פון בוענאס-אייערעס

בוענאס-אייערעס, 2 (פאט) די רעגירונג האט בעשלאָסען ארויסצוטרייבען פון לאנד אסך פרעמדלענדער, וואָס ווערען אָנגערקענט, אַלס סען, אז אנארכיסטען.

אין מזרח-פרייסען איז געפעהרליך

קעניגסבערג, 2 (פאט) די עפענטליכע זיכערקייט אין מזרח-פרייסען פערערגערט זיך פון טאָג צו טאָג.

די פרעסע ברענגט אַסך ידיעות וועגען רויב-אָנפאַלען און מערדערייען.

די ארבייט פון דער פאָליציי איז זעהר בעשווערט צוליב די פיל פערברעכענס.

דער יוגאסלאווישער אויסערן-מיניסטער אין וואַרשא

וואַרשאָ, 2 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט פריה איז אָנגעקומען קיין וואַרשאָ דער יוגאָ-לאווישער אויסערן-מיניסטער מאַרינקאָוויטש אין דער בעגלייטונג פון זיין פרוי, דירעקטאָר פון פּאָליטישען דעפּאַרטאַמענט, צאַראָוויטש א. א.

אויפ׳ן דעקאָרירטען הויפּט וואָזאל האָט אים בעגעגענט דער אויסערן-מיני. זאַלעסקי מיט זיין פרוי א. א. הויכע מלוכה-בעאַמטע.

דער יוגאָסלאווישער אויסערן-מיניסטער האָט בעזוכט דעם פּרעמיער פּריסטאָר און געלייגט אַ קראַנץ אויפ׳ן קבר פון „אונבעקאַנטען זעלנער".

נאכ׳ן פריהשטיק אין ריטער-זאַל פון שלאָס, אויף וועלכען עס זענען אנוועזענד געווען דער מלוכה פּרעזידענט, דער פּרעמיער פּריסטאָר, דער אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי א. א. איז אין בנין פון אויסערן-מיניסטעריום אונטערגעשריבען געוואָרען דער פערשטענדיגונגס-אָפּמאַך צווישען פּוילען און יוגאָסלאָוויען וועגען די וויסענשאַפטליכע, ביל-דונגס און קונסט-בעציהונגען, און די מלוכה-מענער האָבען זיך געגענזייטיג דעקאָרירט מיט מלוכה-אָרדערס.

אויף מיטאָג זענען די געסט געווען ביים אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי.

אין אָוונד איז אויך פאָרגעקומען אַ פייערליכער רעווי ביים אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי.

די ענגלישע דעלעגאציע אויף דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ

לאנדאָן, 2 (פאט). מאַקדאָנאלד האט דערקלערט, אז אין דעם בעשטאנד פון דער ענגלישער דעלעגאציע אויף דער ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ וועט אריין דער פרעמיער גופא, סימאָן, מהאמא, העילסהעם, לאנדאנערי, עיר אין מאָנסעל.

אזוי-ווי די היישעריקען...

700.000 רעגיסטרירטע היטלער-לייט

בערלין, 2 (פאט). לויט אנ׳אָפיציעלער רשימה פון דער היטלערישער צענטראלע בעטרעפט די צאָהל רעגיסטרירטע מיטגלידער פון דער נאציאָנאל-סאָציאַליסטישער פּארטיי 700.000 מאן.

ווידער אַ באנק-באנקראט אין דייטשלאנד

בערלין, 2 (פאט). די באנק פאר האנדל און אומבעוועגליכע גיטער אין פראנקפורט ביים מיין, וואָס האָט עקזיסטירט פון יאָהר 1918, האָט געכטען אָפּגעשטעלט זיינע צאָהלונגען

היטלער איז זיכער אין זיין נצחון

בערלין, 2 (פרט) „פעלקישער בעאָבאכטער" פערעפענטליכט אַ מאָנ-בעפעהל צו זיינע שטורם אפטיילונגען, ווארענענדיג די נאציאָנאל-סאָציאַליסטישע קאמפס פאָרמאציעס פאר כל׳ערליי נישט איפערגעלייגטע ארויסטרעטען.

„קיין כוח אויף דער וועלט וועט נישט זיין ביכולת ארויסצורייסען ביי אייך די לאָרבער-בלעטער — ערקלעהרט היטלער — אייער קראַפט און ווילען גאראנטירען דורך זיך גופא אינזער ענד-גילטיגען נצחון, אז זיי וועלען ברענגען דערצו, אז דורך דער אומברחמנות׳דיגער נויטווענדיגקייט פון די גורלות וועט די מליכה מאכט מוזען איבערגיין אין אונזערע הענד. דעריבער טאקי סאָדער איך אויף, אז איהר זאָלט זיך נישט לאָזען פּראָוואָצירען. דער וואָס וועט אין די טעג נישט ביי-שטיין דעם נסיון, איז נישט ווערט צו זיין אנ׳עדוח פון אונזער שנדיגלטיגען נצחון!"

אַ שרפה איז פויזנער יודישען שפּיטאל

פויזען, 2 (פאט) נעכטען ביימאָג איז אויסגעבראָכען אַ שרפה אין היגען יודישען שפּיטאָל.

דאָס פייער האָט אָנגעהויבען צו בעדראָהען די פאציענטען, וואָס האָבען זיך געפונען אין דער אָפּטיילונג, וועלכע איז געווען געווארען דורך דער קראַנקען-קאסע, און וואו עס ליגען 70 חולאים.

פייערלעשער האָבען אין פערלויף פון 2 שעה דאָס פייער איינגעלאָשען.

די היזקות זענען גרויסע.

צופלוס פון גאלד-זאפאס אין דער „באנק-פאָלסקי"

וואַרשאָ, 2 (פאט) דער באלאנס פון דער „באנק פאָלסקי" ווייזט ארויס פאר׳ן לעצטען דריטעל פון הודש נאוועמבער אַ גאלד-זאפאס פון 597,661,000 זלאָטעס, ד. ה. מיט 1,811,000 זלאָטעס מעהר, ווי אין דעם צווייטען דריטעל.

פערטרעטער פון אינערן-מיניסטער

וואַרשאָ, 2 (וויפ). דער אינערן-מיניסטער פיצראצקי האָט אָנפערטרויט די שטענדיגע פערטרעטונג פון אינערן-מיניסטער דעם וויצע-אינערן מיניסטער בראָניסלאוו נאקאניעטשניקאָוו קלוקאָווסקי.

די 25-גראשענדיגע פאסט-מארקען ווערען ארויסגעצויגען פון פערקעהר

וואַרשאָ, 2 (פאט). דאָס פאָסט-מיניסטעריום האָט ארויסגעגעבען אַ פּרעדנונג, לויט וועלכער עס ווערען ארויסגעצויגען פון פערקעהר די 25-גראשענדיגע פאָסט מארקען.

ביז׳ן 20. ד. ח. וועלען די פאָסט אמטען און פאָסט-אָגענטען אויסטויישען די דאָזיגע מארקען.

Dr. med.

W. Eychner

אָקוש־ריע און פרויען-קראַנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבען קינא „טשאַרי") טעל. 134-72

נעהמט אָן פון 2½ – 4 און פון 7 – 8 אָוונד

צו די געטעהענישען אין ווייטען מזרח

דער יאַפּאַנישער גענעראַל-שטאַב

דעם חשוב׳ען דירעקטאָר פון פערלאג „נייער פאָלקסבלאט"
ה׳ דוד זילבערבערג צוליב׳ן טויט פון זיין אונפערגעסליכער
מוטער ב. ע.
דריקען מיר אויס דעם אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל.
די פערוואלטונג
פון צייטונגס-פערקויפער-פעראיין

אונזער אדמיניסטראטיווען לייטער
דעם ה׳ דוד זילבערבערג
צוליב׳ן טויט פון זיין אונפערגעסליכער מוטער
נ. ע. שרה
דריקט אויס דעם טיפסטען בייליד
דער טעכנישער פערסאנאל
פון פערלאג
„נייער פאלקסבלאט"

פוילישער געגעראל-קאנסול אין טשיקאגא

וועגן די לעצטע אנטי-יודישע עקסצעסען אין פוילען

טשיקאגא. (יט"א) אין א געשפרעך מיט א מיטארבייטער פון „יודישען קוריער" (טשיקאגא) האט דער היגער פוילישער געגעראל-קאנסול ד"ר טיטוס זבישעווסקי, געווען. געגעראל-קאנסול אין ירושלים, ערקלערט צוו. אנד. פאלגענדעס וועגן די לעצטע אנטי-יודישע עקסצעסען אין פוילען:

קיינער בעדויערט נישט אזוי טיף און אויפריכטיג די טראגישע געשעהענישען אין פוילען, ווי איך. מחמת איך ווייס, אז פון די דאזיגע געשעהענישען ליידען הן די פוילישע יודען, הן די רעגירונג, און די רעגירונג נישט ווייניגער ווי די יודען.

איך וויל, אז מיינע יודישע פריינד און בעזונדערס די יודען אין טשיקאגא זאלען פערשטעהען, אז די, וועלכע מאכען די פאראמען, די נאציאנאל-דעמאקראטען, גרייפען אן די יודען מיט דער כוונה צו קאמפראמיטירען די פוילישע רעגירונג, די יודען אין פוילען ווייסן דאס גאנץ גוט און דעריבער האט ביז-איצט קיין איינציגער פערענטוארטליכער פוילישער יודישער פיהרער נישט פראטעסטירט געגען דער רעגירונג אדער זי מעשוגיגט, דאס זי זאל האבען א האנד אין די אנפאלען אויף יודען.

די פוילישע רעגירונג האט צוויי אויפגאבען: בעשיצען די יודען און נישט מאכען פון די אנפאלער קיין מארטירער. די ענדעקעס וואר־טען נאר אויף אן איבערגעאיילטען שריט פון דער רעגירונג, כדי צו האבען א גרונד פארטצוזעצען די אנפאלען אויף יודען.

נישט קוקענדיג דערויף, וואס די פוילישע אוניווערזיטעטען זענען אויטאנאם און די רעגירונג טאר קיין סטודענטען נישט ארעסטירען אהן דער צישטימינג פון דער אוניווערזיטעטס-מאכט, האט די רעגירונג אלע סטודענטישע אנפאלער ארעסטירט און זי פערפיהרט געגען זיי פ־אצעסען. אין רעזולטאט פון די סטודענטישע אנ־אלען אויף יודען ווען די רעגירונג צונעמען פון די אוניווערזיטעטען זייער אויטאנאמיע, כדי צו קענען קאנס־ראלירען די פאנאטישע ענדעקעס, וועלכע זענען פערביסען געגען דער רעגירונג פונקט אזוי ווי געגען די יודען.

די סטודענטען פון די פאליטעכניקומס, וועלכע זענען צענטערס פון ליבעראליזם, האבען זיך אנגענומען פאר זייערע יודישע קאלעגען און פערטיידיגט געגען די ענדעקישע אנגריפען".

לסוף האט ד"ר זבישעווסקי ערקלערט, דאס הות אלע יריעות וועגען די אגרוהען אין די גרעסערע פוילישע שטעט קומען קיין אמעריקא דורך דייטשלאנד, וועלכע איז פעראינטערעסירט צו קאמפראמיטירען פוילען, איז נויטיג צו די דאזיגע ידיעות זיך בעציהען קריטיש.

יודישע סטודענטען אלס קאמיסאַרען אין דער פאלקס-ציילונג

וואַרשע, 2. (יט"א טעלעגראפיש) דער צענטראל-קאמיטעט פון די יודישע אקאדעמיקער פאדערט אויף אלע יודישע סטודענטען צו בעטייליגען זיך, אלס קאמיסאַרען אין דער פאלקס-ציילונג און טיילט מיט, אז פרייטאג, האלב 8 אין אוונד וועט דער אינערן-מיניסטער פיערעצקי האלטען דורכ'ן ראדיאָ א רעפעראט וועגען דער פאלקס-ציילונג.

ערקלעהרונג פון ליטווישען מלוכה-פרעזידענט

קאָווגע, 2 (ספ. טעל.) א יידישער זשורנאליסט האט געהאט א געשפרעך מיט'ן פרעזידענט סמעטאנא.

דער ליטווישער מלוכה-פרעזידענט האט ערקלעהרט, אז ער בעציהט זיך צו אלע בירגער פון זיין לאנד גלייך, און אז דעריבער האט ער אין זיין לעצטען דעקרעט נישט דערמאהנט די נאציאנאלע מינדרהייטען.

פוילישער-עסטרייכישע האנדעלס-אונטערהאנדלונגען

וויען, 2 (פאט) דאָ איז אָנגעקומען א דעלעגאציע פון פוילען, כדי ארגורכציפיהרען פוילישע-עסטרייכישע האנדעלס אונטערהאנדלונגען.

אין בעשטאנד פון דער פוילישער דעלעגאציע זענען: לייטער פון האנדעלס- און אינדוסטריע-מיניסטעריום וואנקאוויטש און די מיניסטעריאל-ראטגעבער סטאגא און קאנאסקי.

געוועהלט דעם פרעזידיום

פון דער לאדזער קהלה-פערוואלטונג און קהלה-ראט

דעפ. מינצבערג פארזיצער און ה. ל. בערגער וויצע-פארזיצער פון דער קהלה-פערוואלטונג. — פרנס ליבערמאן פארזיצער און פרנס ארזו. וויצע-מאן וויצע-פארזיצער פון קהלה-ראט. — ס'וועט אייד נאך שווארץ ווערען אין די אויגען — זאגט דער ניי-געוועהלטער פארזיצער פון קהלה-ראט

זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג

7 א זייגער מיט 20 מינוט עפענט דער פארזיצער פון דער צייטווייליגער פערוואלטונג דעפ. מינצבערג די ערשטע זיצונג פון דער ניי-געוועהלטער קהלה-פערוואלטונג.

דער פארזיצער ערקלערט, אז אויף דער טאג-אָרדנונג געפינט זיך נאר איין פונקט: וואהלען פון א פרעזעס און וויצע-פרעזעס פון דער קהלה-פערוואלטונג.

אויף דער זיצונג זענען אנוועזענד אלע מיט-גלידער פון דער פערוואלטונג, א חוץ ה' גלאטמאן. דערויף גיט אָ

אין נאמען פון דער ציוניסטישער פראקציע

ה' רומקאָווסקי פאלגענדע דעקלאראציע:

די וואהלען צו דער יודישער קהלה זענען זיי בעקאנט געפיהרט געוואָרען אונטער אויסער געוועהנליכע אומשטענדען און האבען דערפיהרט צו רעזולטאטען, וועלכע שפיגלען אבסאָלוט נישט אָפּ די כוחות פערהאלטנישען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז. די אגודה'ש - פאלקסטישע מעהרהייט אין דער קהלה - פערוואלטונג איז א קינסטליכע און דעריבער וועט די ציוניסטישע פראקציע זיך נישט בעטייליגען אין די וואהלען צום פרעזידיום, ווייל זי וויל נישט טראגען די פעראנטווארטליכקייט פאר דער ארבייט אין דער קהלה.

אין נאמען פון דער אונפארטייאיש-רעליגיעזער פראקציע

גיט ה' רוס אָפּ פאלגענדע דעקלאראציע:

די וואהלען צום קהלה-ראט זענען ארונגעגעיהרט געוואָרען אין אויסערגעוועהנלכע בעדינגונגען, ווי ס'איז צו זעהען פון די אריינגעטראגענע רעקורסען צו דער אויפזיכטס מאכט, ווי אויך פון דער עפענטליכער מיינונג. די איצט - געשאפענע מעהרהייט שפיגעלט אבסאָלוט נישט אָפּ די מעהרהייט פון דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג. דעריבער נעמע מיר נישט קיין אנטייל אין די וואהלען צום פרעזידיום פון דער קהלה-פערוואל־טונג.

דער פארזיצער בעט דאן צו מעלדען קאנדידאטען אויפ'ן אמט פון פרעזעס. ה' בערגער לעגט פאר די קאנדידאטור פון דעפ. מינצבערג.

צוליב דעם, וואס קיינער מעלדעט נישט קיין אנדערע קאנדידאטור וועט

דעפ. מינצבערג אויסגעוועהלט אלס פארזיצער פון דער פערוואלטונג.

דעפ. מינצבערג דאנקט פאר'ן צוטרוי און ערקלערט, אז דעם ארבייטס-פראגראם פון דער נייער קהלה-פערוואלטונג וועט ער רעפערירען אויף דער נאהענטסטער זיצונג.

דאן בעט דער פארזיצער אנצורופען קאנדידאטען אויפ'ן אמט פון וויצע-פארזיצער פון דער פערוואלטונג. ה' פליוואצקי רופט אָן די קאנדידאטור פון איצטיגען וויצע-פרעזעס ה' בערגער. קיין שום אנדערע קאנדידאטען ווערען נישט אריינגע־טראגען און דער פארזיצער ערקלערט, אז

ה' בערגער איז געוועהלט געווארען אלס וויצע-פארזיצער פון דער קהלה-פערוואלטונג.

נאכדעם ווי ה' בערגער דאנקט פאר'ן צוטרוי ווערט די זיצונג געשלאסען.

דערווייל האבען זיך שוין אנגעהויבען צו־נויפצוקומען די ניי-געוועהלטע פרנסים צו דער ערשטער זיצונג פון קהלה-ראט, וועלכע האט אויך געהאט נאר איין פונקט אויף דער טאג-אָרדנונג: וואהלען פון א פארזיצער און וויצע-פארזיצער פון ראט.

עטליכע מינוט נאך 9 עפענט דעפ. מינצ־בערג די

זיצונג פון קהלה-ראט

אין לעגט פאר אנצורופען קאנדידאטען אויפ'ן אמט פון ראט-פארזיצער.

ה' לעווענטאל (ציוניסטישע פראקציע) בעט א ווארט און לייענט אין נאמען פון דער פראקציע דיזעלבע דעקלאראציע, וואס ה' רומקאָווסקי האט געלייענט אויף דער זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג. אין דער דעקלאראציע ווערט געזאגט, אז די ציוניסטישע פראקציע וועט נישט אנטייל־נעהמען אין די וואהלען צום ראט-פרעזידיום

דער פארזיצער ערקלערט, אז די דעקלא־ראציע וועט אריינגעטראגען ווע ען אין פראטאקאָל עס וועלען אבער געשטראכען ווערען צוויי ווער־טער „ווי בעקאנט", ווייל אין דער דעקלאראציע זאגט זיך, אז ווי בעקאנט, זענען די וואהלען פארנעקימען ביי אויסערגעוועהנליכע אומשטענדען.

אין נאמען פון דער אימפארטייאיש-רעלי־גיעזער פראקציע לייענט דיזעלבע דעקלאראציע וואס אויף דער זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג דער פרנס ל. ראזענבערג. דער פארזיצער דער־לאזט די דעקלאראציע צום פראטאקאָל, שטרייכען־דיג פון דארט צוויי ווערטער.

ס'ווערט אנגערופען אלס קאנדידאט אויף פארזיצער פון ראט פרנס ל בערמאן (אגודה). קיין אנדערע קאנדידאטורען ווערען נישט געמאלדעט.

ה' לעווענטאל פערלאנגט א נאמענטליכע אָפּשטימונג. דער פארזיצער ערקלערט אנער, אז היות די ציוניסטישע פראקציעס האבען זיך אפגע־זאגט אנטיילצונעהמען אין די וואהלען צום פרע־זידיום, קענען זיי נישט מאכען קיין שום פאר־שלאגען בנוגע די וואהלען.

צוליב דער דאזיגער שטעלונג פון פארזיצער קומט צו אנ'אינצידענט צווישען פארזיצער און דאזאר רומקאָווסקי.

צוליב דעם, וואס קיין אנדערע קאנדידאטען ווערען נישט אנגערופען, ערקלערט דער פארזיצער אז

פרנס ליבערמאן איז געוועהלט גע־ווארען אלס פארזיצער פון ראט.

פרנס ליבערמאן נעהמט די וואהל אָן.

דאן ווערט געמאלדען אויפ'ן אמט פון וויצע פארזיצער פון ראט די קאנדידאטור פון פרנס ארזו. ווייצמאן. קיין אנדערע קאנדידאטען ווערען נישט געמאלדעט אין דער פארזיצער ערקלערט, אז

ארזו. ווייצמאן איז געוועהלט געווארן אלס וויצע-פארזיצער פון ראט.

דאזאר רומקאָווסקי שרייט אויס פון ארט: בעת די וואהלען האבען מיר געהאט איין שווארצען מימוואך, הייט האבען מיר א צווייטען.

פרנס ליבערמאן, דער ניי-געוועהלטער פארזיצער פון ראט ענטפערט דערויף: איהר וועט נאָך האבען פיל אזעלכע שווארצע מימוואכע.

ס'וועט אייד נאך שווארץ ווערען אין די אויגען...

פרנס ווייצמאן נעהמט די וואהל פון וויצע־פארזיצער אָ.

ס'נעמט א ווארט דער נייער פארזיצער פון ראט ה' ליבערמאן, וועלכער דאוקט מאר'י צוטרוי אין זאגט, אז ער וועט זיך בעמיהען מיט אלע מעגליכקייטען, אז לאדז זאל ווייזען פאר דער וועלט, וואס א קהלה-ראט קען אין דארף אויפטון. ער זאגט, אז אויב די אפאזיציע וועט וועלען מיט־ארבייטען מיט דער מעהרהייט (דאזאר רומקאָווסקי: מיט דער גטמאכטער) וועט די ארבייט זיי א הארמאניש. ער וועט זיך אָבער נישט אָפּשריי־קען פאר קיין שום סעראר.

דאָ קומט ווידער צו א שארפען

אונצירענט צווישען דאזאר רומקאָוו־סקי און דעם פארזיצער

פרנס זילבערשטיין (פועלי אגודת ישראל) ערקלעהרט, אז הגם זיי געהערן צו דער ארבייטס־מעהרהייט זענען זיי אָבער נישט מסכים מיט דער קאנדידאטור פון פרנס ווייצמאן אלס וויצע-פארזי־צער, ער האט אָבער נישט נעשטעלט קיין שטערונ־גען. ווייל ער וויל, אז דער ראט זאל וואס שנע־לער אָנהויבען צו ארבייטען, מיט דעם ווערט די זיצונג פון קהלה-ראט געשלאסען.

לאדזער יודישער קאמעראל-טעאטער
ארטע 1-טער מאי 2.
דירעקציע: דוד צעלמייסטער

לאדזער טעאטער-עולם. פערשפעטינט נישט צו זעהען
די גרעסטע סענסאציאנעלע טעאטער-אטראקציע
כמעט בחנם! אלע בילעטען אין פארטער צו 50 גר. און 1 זל. ערשטע רייה
היינט, דאנערשטאג, 9 א זייגער אין אוועד

אַ האַרץ, וואס בענקט

מיט בערטא זאסלאווסקא און לעאָן געטליכערמאן
און דאס 8-יעהריגע וואונדער-קינד לאלא אמזעל.
ריהרענד! / שפאנענד! / אמוזירענד! / אנציהענד! / סענסאציאנעל!
נוצט אויס די גילעגענהייט! ∴ שפאט ביליג! ∴ ביליגער ווי קינא!
א סך פערגעניגען פאר עטליכע גראשן! קומט און איבערצייגט איך!

מארגן, פרייטאג און שבת די לאנג-ערוואַרטעטע גרויסע
פייערליכע סענסאציאנ פרעמיערע אין קאמעראל-טעאטער

דער גאלדענער שדוך

מיט בערטא זאסלאווסקא און לעאָן געטליכערמאן

שבת, 12 פריה — א מתנה דער לאדזער ארבייטענדע אינטעליגענץ
פריהמארגען-פארשטעלונג — כמעט בחנם!
וואס? לעזט מארגען! וואס?

טשאפינסקי, סטרוג און כאטשינסקי

זענען נעכטען פערהערט געווארען אויפ'ן „בריסקער פראצעס"

וואַרשא, 2 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). אַלס ערשטער עדות איז היינט פערהערט געוואָרען דער דעפ. קאַזשימיעזש טשאַפּינסקי (פ. פ. ס.).

אַדוו. בעריענסאָן פרעגט איהם, צי קאָן ער די אַזוי גערופענע „שוואַרצע בראָשור", וועגען וועלכער עס ווערט אַזוי פיל גערעדט אויף דעם איצטיגען פּראָצעס.

דער עדות טשאַפּינסקי: איך קאָן די דאָזיגע בראָשור. דאָס איז אונזער אינטערפּעלאַציע, וואָס איז אַריינגעשראָבען געוואָרען אין סיים דער יאָהר, און וואָס עגטהאַלט פרטים וועגען דער אַנווענדונג פון די בעשולדיגטע אין בריסק. די דאָזיגע בראָשור איז געדרוקט אין דריי שפּראַכען: פראַנצויזיש, דייטש און ענגליש. חוץ מזה האָב דער בעקאַנטער סאָציאַליסטישער מוער וואַנדע וועלדע אנגעשריבען די הקדמה צו איהר.

— צי איז די דאָזיגע הקדמה געשריבען אין אַ טאָן געגען דער רעגירונג.

— די הקדמה עגטהאַלט נאָר אַ פּראָטעסט געגען די פערהעלטענישען. איך ווייס אבער וועגען אַנדערע אַרויסטרעטונגען וועגען דעמזעלבען ענין מצד די פראַנצויזישע רעכטע גרופּירונגען, וועלכע זענען אַ סך שאַרפער, הגם זיי זענען נישט געשילט געגען דער רעגירונג, נאָר געגען די מעטאָדען, וואָס האָבען געפונען זייער אויסדרוק אין בריסק.

— צי האָלט איהר דעם אינהאַלט פון דער בראָשור פאַר שעהליך בנוגע די מליכה־אינטערעסען?

— לויט מיין מיינונג קאָן דער אינהאַלט נישט בעטראַכט ווערען פאַר שעהליך, מחמת ער עגטהאַלט בלויז אונזער אינטערפּעלאַציע, וואָס איז אויך איינגעצען געווען אָפּגעדרוקט אין „ראַבאָטניק", און וואָס די קאָרעספּאָנדענטען האָבען זי איבערגעגעבען אין אַלע עקען וועלט. דאָס איז, זשורנאַליסטיש גערעדט — אַ נערשטקלאַסיגע סענסאַציע.

מען קאָן זיך נישט פערשטעלען, אַז אַ אינטערפּעלאַציע זאָל אָנענו בענענען שאַדען דער מליכה.

גרייליך פערקעהרט: אַ אינטערפּעלאַציע איז אַ אויסדרוק פון אַ קאַמף פאַר רעכט. עס איז בעסער, ווען אויסלאַנד זעהט, אַז אין פּוילען איז דאָ אַ פּאַרטיי, וועלכע קעמפט פאַר דער דעמאָקראַטיע, פאַר רעכט, אידער זי זאָל בלויז זעהן דעם איצטיגען רעזשים.

ווייטער רעדט דער עדות טשאַפּינסקי וועגען דעם, וואָס עס שרייבען די אויסלענדישע בלעטער מכוח דעם ענין בריסק — וואָס פרידע איז געשריבען געווארען און וואָס איצט. „זשורנאַל דע דעבאַ" שרייבט, למשל, אַז מ'דאַרף נישט פערגעסען, אַז אַזעלכע מענשען, ווי וויטאָס, וועלכער קאָן פערגליכען וועגען מיט דעם פראַנצויזישען מליכה־מאַן קלעמאַנסאָ, ווייל ווי דער לעצטער האָט ער אָנגעפיהרט מיט אַ רעגירונג פאַר נאַציאָנאַלער בעפרייאונג, איז האָט אָפּגעשפּילט אַ היסטאָרישע ראָליע, און אַז אַזאַ ליבערמאַן, וועלכער האָט געהאַט דעם שלים־מזל צו שטיין אין שוין פון געריכטיגקייט — זענען די הויפּט־בעשולדיגטע אויף דעם איצטיגען פּראָצעס. די פראַנצויזישע צייטונג איז אין דער מיינונג, אַז אַזאַ זאַכלאַנגע ציבערקע דאָס פּוילישע פאָלק, האַלבירט עס, בעת פּוילען האָט אַזוי פיל שונאים און נישט קיין אויפריכטיגע פריינד.

ווייטער ציטירט ער דעם סאָציאַליסטישען „פאָפּולער", וועלכער שרייבט צ. א. אז

פּוילען דאַרף נישט פערגעסען, דאָס דער בריסקער פּראָצעס האָט אַ זעהר ערנסטען אָפּקלאַנג אין אויסלאַנד.

בכלל, זאָגט, דער עדות טשאַפּינסקי, אינטערעסירט זיך שטאַרק פראַנקרייך מיט דעם, וואָס בי אונז קומט פאַר, אַ בעווייז איז, אַז ווען „בעבע" האָט אַריינגעשראָגען אַ נייעם פּראָיעקט פון ענדערן די קאָנסטיטוציע, האָט איהם איינער פון די פראַנצויזישע פּראָפעסאָרען ארומגעריעדט בדרויות, און געשטעמפּעלט איהם אַלס פאַשיסטישען מיט מאָנאַרכיסטישע יבערבלייבעכצען.

— נישט לאַנג צוריק — ענדיגט טשאַפּינסקי — האָב איך דורכגעמאַכט עטליכע רייזעס קיין אויסלאַנד, אינטערעסירט מען אין פילדזשגס־קאָנטרעס, געשמועסט מיט בעריהמטע פּערזענליכקייטען. אומעטום האָט מען זיך אינטערעסירט מיט פּוילען און מיט בריסק, און ווי־אַזוי מען האָט זיך וועגען דעם אויסגעדריקט, קאָנט איהר זיך, מיינע הערען, אליין גאַנץ לייכט פאָרשטעלען.

— צי האָט איהר ערגיץ געהערט, מ'זאָל זאָגען, אַז אַזוי איז אין אַרדענונג, און אַז

די דעפּוטאַטען האָט עס אַזוי געקומט?

— איך האָב נישט געהערט.

דער אַדוו. יאַראָש פרעגט, צי דער פּראָגראַם פון די פּוילישע סאָציאַליסטען בריינגט שאַדען פּוילען אין אויסלאַנד?

— מיר שטייען אויף אַ מלוכה'שען שטאַנדפּונקט און מיט דער גאַנצער קראַפט שטרייכען מיר אונטער אונזער אומאָפּהענגיגע שטעלונג אין בעצוג פון נישט בעריהרען די פּוילישע גרעניצען.

אַדוו. טשעריעצקי: צי קאָן אין דער איצטיגער סיטואַציע אַרבייטען באַרמאָל די העכסטע מלוכה'שע קאָנטראָל־קאָמער?

דער עדות איז אין דעם מסופק. ער רופט אָן דעם „בעבע"־קלוב „אומפּאַרטייאישער באַטאַליאָן" (בעזפּאַרטיני באַטאַליאָן), און זאָגט, אַז דער דאָזיגער אומפּאַרטייאישער באַטאַליאָן בעשטעהט אַלץ, וואָס די רעגירונג וועט איהם הייסען, און אַז דאָס רעכט פון אינטערפּעלירען האָט אויפגעהערט אין דער פּראַקטיק צו עקזיסטירען.

אויף דער פראַגע פון דעם בעשולדיגטען טשאָלקאַש, רעדט דער עדות וועגען דעם פערזאַמלונגס־געזעץ.

— איצט איז צוגעגרייט געוואָרען אַ געזעץ וועגען פערזאַמלונגען, אבער דאָס איז חזק. אין פּוילען אויף אַ נישטאָ קיין פרייהייט פון פערזאַמלונגען, אפילו אויף פערטרויליכע פערזאַמלונגען קומט פאַר ליציי. די שטאַטישע בעפעלקערונג האָט אַנ'אפּטישען טעות, אבער אויף דער פראַווינץ וועען אפּגעטון אַזעלכע זאַכען, ווענען וועלכע עס חלומ'ט זיך אַפילו נישט אין דער הויפּט־שטאָט.

דער עדות, רעדענדיג וועגען זיין קרייז בי אַלאַ־זאַקאַפּאַנע, גיט אָן אַ גאַנצע רייה בי־ישפּילען פון טעראָר, זאָגענדיג, אַז דער רעזשים אויף די דערפער איז נישט צום איבערדערציילען. ס'איז פשוט נישט צו גלויבען — זאָגט דער עדות — אַז אַזעלכע זאַכען, ווי עס קומען פאָר, קאָנען גאָרנישט געמאָלט זיין.

ער רעדט וועגען פאַוויאַטען, וואָס זענען בעת די וואַהלען, געמאַכט געוואָרען פאַר אומלעגאַל. מען האָט — זאָגט ער — אַרוגערע מענשען אַרעסטירט, אַלס שמוגלערס, אָפּגעהאַלטען זיי צו מאָג־צוויי אין אַרעסטגעלאַזען. עס זענען געווען פאַלען, ווען עס זענען אַרעסטירט געווארען קאַנדידאַטען פון וואַהל־ליסטעס. דאָס איז נאָך אבער נישט דער עיקר עס זענען געווען —

אַזעלכע זאַכען, וועגען וועלכע ס'האָט זיך קיינעס נישט געחלומ'ט...

— מען קאָן זיך פאָרשטעלען — זאָגט דער עדות, וואָס מ'האָט אָפּגעטון מיט בעוונדערע וועהלער, ווען מיט מיר דעם פולבערעכטיגטען דעפּוטאַט, האָט פאַליציי געהאַנדעלט אויף אַ העכסטאויסטערלישען אופן. אין יאַרדאַנאָוו, וואו איך בין אַרויס פון אַ וואַגאָן, כדי אָפּצוהאַלטען אַ פערזאַמלונג, האָבען מיך תיכף ארומגערינגעלט פאַליציאַנטען, אָפּגעפיהרט מיך אויפ'ן מיטינג־אָרט און געזאָגט, אַז דער מיטינג וועט נישט פאָרקומען, ווייל ער איז פערבוטען, און פון דאָרט אַן זענען זיי נישט אָפּגעטראָטען פון מיר אויף אַ שריט. איך בין אַוועק צו איינעם אַ חבר אַנמרינקען זיך מילך, און דער פאַליציאַנט איז מיר נאָכגעגאַנגען. מיר האָבען צווישען זיך געגעהט אויף דער פאַליציאַנט האָט אונטערגעהערט, וואָס מיר רעדען. ווען איך האָב זיך אַריינגעשלייכט אין צווייטען צימער, האָט ער אויך אונטערגעהערט. דאַן האָב איך געהייסען דעם צווייטען צימער פערשליסען און בלית ברירה איז ער געבליבען אויפ'ן הויף.

(געלעכטער און שטימען: — אפשר האָט ער געוואָלט זופען מילך?...)

— דאָרט, אינ'ם צווייטען צימער איז קיין מילך נישט געווען. שטערעדיג הינטערן פענסטער האָט ער ווייטער אונטערגעהערט. ווען איך בין אַרויס אין הויף און געשמועסט מיט אַ פויער, האָט ער זיך אנגעהויבען אַריינמישען אין געשפּרעך, און מהנה זיין אונז מיט זיינע וויכטיגע בעמערקונגען. מיין ווירט האָט זיך למשל, אַ פרעג געטון, וואָס זאָל ער טון געגען דעם, וואָס זיין אַרבייטס־געבער צאָהלט נישט? האָב איך געענטפערט: — אויפלאָגען אין געריכט... דערויף האָט זיך אָפּגערופען דער פאַליציאַנט: — הער דעפּוטאַט, צי וואָלט נישט בעסער געווען איבערצוגעבען דעם ענין אין אונזער „פאַסטערונעק". מיר וואָלטען איהם בעסער פרעדיגט"!... (געלעכטער).

לויט דעם עדות טשאַפּינסקיס מיינונג קומט אויס, אַז איצט קומט אין פּוילען פאַר אַ פּסיכישער

פּראָצעס פון ענט'מליכה'שען דאָס פאַל.

(אַדפאַנסטוואָיעניע לודו)) דאָס פאָלק שיקט דעפּוטאַטען אין סיים, אבער די דעפּוטאַטען האָבען קיין שטים נישט.

דער פּראָקוראָר ראַוזע שטעלט דעם עדות אַ רייה פראַגען, וועגען זיין רעדע אין וואַדאַוויצע, וועגען דעם, צי איז וואַנדערוועלדע דער פיהרער פון דעם צווייטען אינטערנאַציאָנאַל, און וועגען דעם אַז וואַנדערוועלדע האָט אנגעשריבען אַ'ארטיקעל, אַז אין פּוילען איז נישטאָ קיין פאַשיזם.

דער עדות זאָגט, אַז ער וויים נישט וועגען דעם ארטיקעל, און אַז איהם האָט אויסגעטראַכט דער „קוריערעק".

אויף דעמזעלבען פּראָקוראָרס פראַגע

ווער עס אינספּירירט איז אויסלאַנד

אַזעלכע ידיעות וועגען פּוילען, ווי די, וועגען וועלכע דער עדות האָט פריהער גערעדט, ענטפערט דער עדות:

— איך מיין, אַז דאָס אינספּירירט פילסודסקי מיט זיין רעזשים.

ענטפערענדיג אויף אַ נייער פראַגע פון פּראָקוראָר, ערקלערט דער עדות, אַז אין 1927 איז קיין רעוואָלוציע אין וויען נישט געווען, און אַז דאָס פערברענען פון דעם „גערעכטיגקייטס־פּאַלאַץ", דאָרט איז נישט דורכגעפיהרט געווארען נישט דורכן „שוץ־בונד" און נישט דורך דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי, נאָר דורך אַ געוויסען טייל בעפעלקערונג, וואָס איז געווען פערביטערט, מחמת די פאַשיסטישער באַיובקע האָט דאָרט דערמאָרדעט עטליכע סאָציאַליסטען.

טשאַלקאַש פרעגט: צי נאָך דער ווינער רעוואָלוציע, ווי דער פּראָקוראָר רופט עס, איז געווען בריסק?

— ניין.

— און צי איז געווען פערפיהרט אַ פּראָצעס געגען די פיהרער פון דער פּאַרטיי?

— ניין, ווייל די פּאַרטיי האָט אין דעם נישט גענומען קיין אנטייל.

דערמיט איז דער פערהער פון טשאַפּינסקין פערענדיגט געווארען.

די ערהלערונגען פון סטרוג'ן

נאָך דער הפסקה ווערט פערהערט דער געוו. סענאַטאָר גאַלעצקי, וועלכער שרייבט אונטערן פּסעוו דאָנים סטרוג.

זיין דערשיינען אין געריכט רופט אַרויס אַ סענסאַציע צווישען דעם פּובליקום, וועלכע הערט זיך צו מיט אַ פערכאַפּטען אָטעם צו זיינע רייד.

— הלמאי בין איך פון ליטעראַטור אַריבער צו פּאָליטיק? — זאָגט דער עדות — איך האָב קיינמאָל נישט אויסגעמיטען קיין געזעלשאַפטלכע ענינים, אבער איך האָב נישט געפיהרט קיין פּאָליטיק. איך האָב געקעמפט מיט נעוואַלד־טאַטען און נאָך דעם תחית המתים פון פּוילען האָט איך געקעמפט מיט די פּאַלאַנען, וואָס פּוילען האָט איבערגעלעבט. ווען איך בין געווען איז סענאַט, האָט זיך אַפּגעשפּילט אַ דראַמע. איבערלעבט האָב איך זי דערפאַר, ווייל איך די מענשען, וואָס זענען געווען אַנומעלט מיט מיר, האָט זיך אַלץ אַריינגעבראַכט.

אַלע מאָראַלישע יסודות זענען פערנוואַלדינט געווארען.

אַלס מיטגליד פון פ.פ.ס. בין איך געווען דיסציפּלינירט, אבער איך האָב געהערט צו יענע, וועלכע האָבען געזאָגט, אַז ס'זאָל וואָס מעהר געטון ווערען און וואָס ערגרישער. דער קראַקאָווער קאָנגרעס, איז, לויט מיין מיינונג, ווען אַ זעהר מילדע פאָרם פון געגענווערקונג. איך האָב אויך בעדאַרפט צו זיצען אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק און אויב איך זיץ נישט, איז עס, וואַהרשיינליך, דערפאַר, ווייל מיין פערזאָן איז אַ צו בעשיידענער. דער דאָזיגער זאַל וואָלט נישט אַריינגענומען אַלע, ווייל אַ בעשולדיגטער איז דאָ איטלעכער עדות פון דער פערטיידיגונג, און ער וועט צוגלייך אויסגעקעפּט און איך פערגיב זיך אַ פראַגע, וואָס זאָל איך דאָ, אייגענטליך, זאָגען. איך בין נישט זיכער, וואָס פאַר אַ ראָלע עס שפּילט אַנעדות אין אַזאַ פּראָצעס. — דאָס פערברעכען איז דאָ אונטער אַ פראַגעצייכען, און אַזוי פיל מיטשולדיגע, אויב עס קאָן דאָ גערעדט ווערען וועגען שולד — נעפינען זיך אויף דער פריי. איך זעה די בעשולדיגונגס־באַנק. איך ווייס, הגם אויף דעם פּראָצעס טאָר מען וועגען דעם נישט רעדען, — אַז די דאָזיגע מענשען זענען אויף אַ גרויזאַמען, עקעל־אַפּטען אופן בעשטראָפט געווארען; ווענען דעם אַלץ טאָר מען נישט רעדען, אבער מיר אַלע ווייסען סיי־ווי, ווי דאָס איז געווען. מיר ווייסען, אַז די דאָזיגע מענשען זענען בעשטראָפט געווארען, איידער דער אויספאַרשונגס־ריכטער האָט זיי בעוויזען צו כע־הערען.

פּאַרזיצער: דער עדות רעדט נישט צום ענין.

אַדוו. בערענסאָן: צי האָט איהר יואַ געשריבען וועגען דעם אַרעסט פון די דעפּוטאַטען?

עדות: עס זענען דאָ אַלכע מאַמענטען, וועלכע

אַך דאָ נישט פערשווייגען

הגם איך בין נישט קיין פּובליציסט, אַז איך האָב זיך דערוויזט דעם אַזאַ, האָב איך דעם 2. דעצעמבער אָנגעשריבען אַנ'ארטיקעל. מען האָט איהם קאָנפיסקירט. דעם 4. דעצעמבער האָב איך אָנגעשריבען, אַז די רעגירונגס־ספּערען ווילען נישט, ס'זאָל בעמאָנט ווערען דאָס, וואָס עס איז געשעהן. אבער אַזוי־ווי דער אמת לאָזט זיך נישט דערשטיקען — האָט מען דעם ארטיקעל קאָנפיסקירט. איך האָב געטראַכט וועגען דעם, צי עס איז נישט פאַרהאַנען מיטעל, אַז אַ מענשליכע שטים זאָל אָפּהילכען. איך האָב געהאַט בדעה, אויסמיידענדיג די צענזור, אָפּצורופען זיך צו דער געזעלשאַפט. דער באַך האָט מען אין אַ סיים־אינטערפּעלאַציע געזאָגט דעם אמת, אבער די דערשיינונג, אַז עס איז נישטאָ קיין יושר, וואַקסט אין דער נשמה פון דער געזעלשאַפט, עס וואַקסט די פערבייטערונג, וועלכע וועט זיך ענטפּלעקען פאַר דעם אנגעזיכט פון מאָרגען אַז פערוואַנדעלט ווערען אין האָס.

אַדוו. בעגקעל: אין דער קראַקאָווער רעזאָלוציע ווערט געזאָגט: „אַ פּרעזידענט, וואָס געדענקט נישט די שבועה מוז אָפּטרעטען".

יאָ. דאָס האָט מען געדאַרפט זאָגען. עס איז געזאָגט געוואָרען דער אמת, און באַר דער אמת. געוויסע זאַכען ווערען געשאַנעוועט אפילו דאַן ווען עס איז שוין נישטאָ וואָס צו שאַנעווען. איך דער מאַהן, אַז אין דעם בריף פון סעב. לימאַנאָווסקי איז געזאָגט געוואָרען דאָס זעלבע: דער פּרעזידענט מאַשטשיצקי ניצט נישט אויס זיינע פולמאַכטען. ער האָט איבערגעגעבען די גאַנצע מאַכט צו אַ פערזאָן, וואָס רעגירט פאַקטיש אין פּוילען.

אַדוו. בעגקעל: איהר זענט געווען אין דער סענאַט־קאָמיסיע, בעת פילסודסקי האָט געעדט וועגען די פרייליכע בודזשעטען?

— יאָ. דאָס האָט מיך איבערראַשט. די געוואַרפענע רכילות אַהן די אַנגערופענע בעמען האָט אַלעמען צוטומעלט. עס זענען געווען עטליכע צור פרידענע, אבער אומעזום זענען דאָ צופרידענע דערפון, וואָס עס פאַלט אַראָפּ פון אויבען. איך האָב אַרויסגעזאָגט מין פערוואונדערונג.

אַדוו. בעגקעל: האָלט איהר, אַז אין פּוילען עקזיסטירט אַ דיקטאַטור?

— איך וואָלט געקאָנט אין דעם זאַל ווארפען אַ גרויסע סענסאַציע, ווייל איך ווייס דאָך אַ סך. די, וואָס רעגירען היינט זענען מיינע געוועזענע פריינד. מיינער אַ פריינד איז אויך געווען פילסודסקי. איצטער ציהט עפּעס אַ פּאַטום פילסודסקין אין דעם חושך אַריין, און מיט איהם גאַנץ פּוילען. איך וויל די ענינים נישט אַרויסרעגען. אַבער דאָס, וואָס עס איז איצט, קאָן אנגעדרופען ווערען מיט אַ סך טערמינען. ביי אונז בעמיהט זיך די דיקטאַטור צו בעווייזען, אַז ס'איז כלומרשט פאַרהאַן רעכט. אין איטאַליען איז אַ דיקטאַטור — ווייסען אַלע וועגען דעם, אבער דאָס איז אַ קלאָר זאַך. אַ פאַלטיקער וואָלט געווען צופרידען, אַז די בעאַמטען ספּערען זאַלען קלאָר און בולט זאָגען, וואָס עס איז אין דער ווירקליכקייט.

דער עדות סטרוג כאַראַקטעריזירט ווייטער אין שטאַרקע ווערטער דעם איצטיגען רעזשים.

פּאַרזיצער: דער עדות ווענדט זיך אָפּ פון ענין.

אַדוו. בערענסאָן: צי האָט דער עדות געקאָנט קאָסטעק־ביערנאַצקין. אין די לעגיאָנען?

עדות: צום גליק האָב איך איהם קיינמאָל אין לעבען די האַנד נישט געגעבען.

נאָכ'ן פערהערען דעם עדות סטרוג, האָט דאָס געריכט אויסגעהערט נאָך עטליכע וויכטיגע עדות, וואָס האָבען קיין שום נייעס אין ענין נישט אַריינגעטראָגען.

לויט דער רייה איז געגומען געוואָרען אויפן פערהער דער

עדות דעפ. כאַטשינסקי (כאַדע)

אַדוואָקאַט: צי האָט איהר געגומען אַנטיי אינ'ם קראַקאָווער קאָנגרעס?

— יאָ, און אפילו געווען מיט־מחבר פון דער רעזאָלוציע.

אַדוואָקאַט: און מ'האָט אייך נישט אַרעסטירט?

— איך ווייס נישט, פאַרוואָס.

אַדוואָקאַט: סאַראַ ציל האָט געהאַט דער קאָנגרעס?

— וואַרענען די געזעלשאַפט פאַר אַנ'אַטענטאַט פּראָקוראָר: פאַר אַנ'אַטענטאַט? פון וועלכען צד?

— אין פּוילען זענען טעטיג געהיימע כוחות.

פּאַרזיצער: צי איז דער מאָנגרעס פאַרגעטראָגען אויף אַ פאַרלאַמענטאַרישען וועג?

— יאָ.

אַדוואָקאַט: צי דאָס, וואָס עס קומט נישט פאַר אין פאַרלאַמענט מוז דווקא זיין נישט־פאַרלאַמענטאַריש?

— ניין.

דערנאָך שטעלט דער בעשולדיגטער ליבערמאַן אַ רייה פראַגען דעם עדות אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן בעקאַנטען וויזיס פון די אפיציעלען אין סיים.

ליבערמאַן: צי מעג דער „אַרשאַל פילסודסקי" משפּיע זיין אויפ'ן סיים־מאַרשאַלעק?

— קיינמאָל נישט.

ווייטער זענען פערהערט געוואָרען ציוויי אַנפיהרער פון „רעכטע נ.פּ.ר.", דע־ געוו. מיניסטער יאַנקאָווסקי און כאַנדזשינסקי און דערמיט זענען די היינטיגע פערהאַנדלונגען פערענדיגט געוואָרען.

קלעפּסידרעס

צו זעהר ביליגע פרייזען

נעהמט אַז די דרוקעריי פון

„נייעם פאַלקסבלאַט"

די קלעפּסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט

און פונאַנדערגעקלעבט איבער דער שטאָט.

לאדז, 3 דעצעמבער 1931

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 3 דעצעמבער 1931

100 יאהר
יודישע וואנדערונג

געוועהנליך, בעצייכענט מען דעם אנהויב פון דער יודישער וואנדערונג מיט די אכציגער יאהרען, אבער דאס איז נישט אינגאנצען ריכטיג. אין א גע־ווישען זין קאנען מיר זאגען, אז די עקאנאמישע לאגע פון די יודישע מאסען אין דער צייט, ווען עס האט זיך אנגעהויבען די יודישע עמיגראציע — און דער איצטיגער מצב האבען זעהר פיל עהנליכקייט. דער קריזיס פון קליינעם שטעטעל אין רוסלאנד, וועלכער איז ענטשטאנען אויפ׳ן שוועל פון 18־טען און 19־טען יאהרהונדערט און וועלכען עס האט אנרויסגערופען דער לעצטער קאמף צווישען דעם שטארבענדען פעאדאליזם און דער פערשטארקטער בורזשואז־קאפיטאליסטישער ארדנונג, האט רואיר בירט דאס קליינע שטעטעל און דעקלאסירט מיליאנען יודען, פונקט אזוי ווי דער קאמף פון קאפיטאליזם און קאמוניזם, האט ווידער אמאל דעקלאסירט די יודען אין איצטיגען רוסלאנד.

דער גרויסער שטראם פון עמיגראציע האט זיך אנגעהויבען צווישען די יאהרען 1840—1850. צו־ערשט איז געגאנגען די מאסע, די גרויסע נישט־אר־גאניזירטע בעוועגונג, און ערשט דאן האבען זיך בעוויזען אגיטאטארען, אין אנהויב פון 19־טען יאהרהונדערט איז דאס ערשטע לאנד, וואוהין עס האבען זיך געלאזט די פעראירמטע יודען פון לי־טע און ווייסרוסלאנד, פון פאראליע און וואלין — איז געווען גאווארעסיע. די ערשטע רוסישע אייזענבאה־נען האבען געפיהרט יודישע וואנדערער פון ווי־טעבסק אזש קיין אדעס.

אין דער זעלבער צייט האט זיך אנגעהויבען אנ עמיגראציע פון אנ׳אנדער יודישען קיבוץ — פון דייטשען פוזען אין די פעראייניגטע שטאטען פון אמעריקע.

צו יענער צייט האבען אין אמעריקע געלעבט נאר א הייפעלע ספרדישע יודען, חשובע יודען, אב־בער נישט קיין אקטיווער יודישער כוח, די ערשטע דייטשע יודען האבען געבילדעט אט דעם קלאס פון די איצטיגע אמעריקאנער יאהודים, וועלכע בילדען איצט דאס אויבערשטע פון שטויסעל פון אמעריקאנ־ער יודענטום, די איצטיגע יודישע פיגאנץ־וועלט אין אמעריקע די „איידזשענסי" דער „דזשאינט", א.א.ו. איז אנ׳אויפגעקומען פון אט די יאהודים — פון דער ערשטער כוואליע פון טויזענדער יודישע עמיגראנ־טען, גלייכצייטיג איז דער פראצעס פון איבערוואנדע־רונג געגאנגען אויך פון קאנגרעס־פוילען קיין דייט־שלאנד, פון גאליציע און בוקאווינע קיין ריגע.

מיר אונטערשיידען דריי פראצעסע אין דער יודישער עמיגראציע: אפוואנדערונג, איבעראוואנדע־רונג און אויסוואנדערונג פון די קליינע שטעט אין די גרעסערע שטעט. דער פראצעס ביי יודען איז גע־גאנגען פאראל מיט׳ן וואוקס פון די גרויסע שטעט בכלל אין אנהויב פון 19־טען יאהרהונדערט, אויף די ביישפילען פון איינצעלנע שטעט קענען מיר בולט ווהן דעם טעמפ פון אט דער וואנדערונג.

אין יאהר 1800 זענען אין ווארשע געווען 9724 יודען (13 פראצענט פון דער בעפעלקערונג) אין יאהר 1850—40.0000 (26 פראצענט), און איצט 300 טויזענד יודען. די אפוואנדערונג האט בעשא־פען וואר־שא! בערדיטשעוו, די שטאט פון יודישען האנדעל, השכלה, טעאטער, ליטעראטור, די שטאט פון מענדעלע און גאלדפאדען איז אויך אויסגע־וואקסען אין פינף יאהרצעהנדליג פון דער ערשטער העלפט פון פאריגען יאהרהונדערט. פון יאהר 1800—3000 יודען, צעהלט אין 1850 בערדיטשעוו שון 30.000 יודען, די אדעסער יודישע בעפעלקערונג האט פון עטליכע הונדערט זיך פערגרעסערט צום יאהר 1850 ביז 20.000, די אפוואנדערונג, וואס איז אנרויסגערופען געווארען פון דער עקאנאמישער נויט אין קליין שטעטעל, האט ביי יודען געהאט גאך אנ׳אנדער סיבה, פונקט אזוי ווי אין סוף פון מיטעל־אלטער איז אין מערב־אייראפע געווען א געזעץ, אז פערשקלאפטע פויערים, וואס קומען אריין אין שטאט, ווערען פריי פון זייער קנעכטשאפט, ווייל „שטאט־לופט מאכט פריי", — אזוי האט די גרויסע שטאט געמאכט פריי אלע די, וואס האבען זיך גע־וואלט בעפריען פון דער ארטאדאקסישער הערשאפט, אויפ׳ן גרונד פון שטארקערער ווירטשאפט האט זיך געשטארקט אויך די בילדונג אין אייראפעאישען זין פון וואר, ווילנע — ירושלים דליטא, -- איז אויך נישט קיין אלטע יודישע שטאט, אין אנהויב פון 19־טען יאהרהונדערט האט ווילנע פערמאגט 7 טויזענד יודען און אין יאהר 1850 שוין 25 טויזענד.

דער צווייטער פראצעס פון דער יודישער וואנ־דערונג איז די איבערוואנדערונג איז נייע געגיטען פון דעמזעלבען לאנד. די יע אנ׳ערינא ווארער כער־סאנער גובערניעס, קרים, וואס האבען געצילט אין יאהר 1850 אנ׳ערך 50.000 יודען, האבען זיי אנ־ריינגעקראגען אין די לעצטע פופציג יאהר דעם צוואוקס פון 1 מיליאן יודען.

פאר דעם היסטאריקער און סאציאלען עקאנאמ־איקער איז אינטערעסאנט פעסטצושטעלען דעם פאקט ווי עס חזר׳ן זיך איבער עקאנאמישע בעדינגונגען און ווי זיי רופען ארויס די זעלבע פאלגען.

אין יאהר 1836 איז ביי דער רעגירונג פון ניק־קאלאי דעם ערשטען אויפגעשוואומען א פראיעקט צו קאלאניזירען יודען אין סיביר, פון פראיעקט איז גארנישט ארויסגעקומען אבער ביי יודען האט ער געפונען אנ׳אפקלאנג און הונדערטער יודען האבען זיך געלאזען אויף איגענע אחריות קיין סיביר, עס איז אינטערעסאנט צו בעמערקען אז פון מיטאווע זענען אוועקגעפאהרען 150 יודען זוכען גליק אין דיסטען סיביר.

וו. לאצקי—הערטאלדי

די יודען — אויסערן געזעץ
די בעשלוסען פון די מאדערנע טשינגיז־כאנען און ים־רויבער

ד״ר י. טהאן רעדט ארום אין אנ׳ארטיקעל: „א טעות אין קאליר" דעם נישט געלונגענעם אטע־טאט פון די היטלעראייצעס אין העסען און דעם פלאן זייערען צו שטעלען אלע יודען אין דייטש־לאנד אויסערן געזעץ. ד״ר טהאן שרייבט:

„לאמיר זיין דאנקבאר די סיסטעמאטישע דייטשען, וואס זיי האבען אונז געגעבען דעם הע־מישען דאקומענט פון ד״ר בעסס. ער וועט בלוי־בען אין דער געשיכטע און אין טויזענדער יאהר ארום וועט מען נאך איהם שטודירען די אויסנאהמס־ווייזע קאטעגאריע פון פסיכאפאטאלאגיע, וועלכע ענטשטעהט ביי גייסטיגער צורודערונג, אבער נאר דארט, וואו עס זענען איינגאנצען פערשוואונדען אלע עטישע פרינציפען. ווען מען בעטראכט פון אט דעם שטאנדפונקט די העסענער אימפרעזע, איז שוין אלץ איינס, צי דער היטלערישער בונט האט געזאלט היינט־מארגען אויסברעכען, אדער ער גע־פינט זיך ערשט אין אנ׳אנהויב־סטאדיום. עס האנ־דעלט זיך וועגען דער ריכטונג פון געדאנק און געפיהל און דאס איז כאראקטעריסטיש. דארט גיסט זיך פון אלצדינג בלוט אין שטרעבט צו רויבעריי. נ שט די אויספיהרונג פון אזא פראגראם יאגט אן א שרעק. נאר די דירכטראכטונג, וואס זענען דאס פאר א מארן־שארבענס, אין וועלכע עפעס אזעל־כעס ווערט געבוירען.

נאטירליך — ווען יענער סאדיסט האט גע־טראכט וועגען יסורים פאר יודען, האט שוין אפילו פאר זיין קרענקליכער פאנטאזיע נישט געסטייעט קיין מאטעריאל, און דאן האט ער בעשלאסען, אז דעם דאזיגען פונקט לאזט ער איבער אויף שפעטער, זאל זיין אויף א מאל, ווען ער וועט זיך שוין האבען אנגעטרונקען מיט מענשליך בלוט און ער וועט שוין זיין אזוי פיל ווילד, אז ער וועט קאנען צוטראכטען די עקסטרעמסטע און ווילדסטע אויפטשען.

דערווייל ברויז אנ׳אלגעמיינער בעשלוס בנוגע די יודען; זיי ווערען געשטעלט אויסערן געזעץ.

דאס איז ווידער אנ׳אריגינעלער איינפאל: צי וועט זיך דארט אין גיהנם נישט פערשעהמען טשינגיז־כאן? וואס מאר א בעגרעניצטע פאנטאזיע האט ער געהאט אט דער האלב ווילדער אכזר? ער האט געקאנט בלויז שניידען, שטעכען, פערטלען, אבער ער איז נישט געווען קיין געלעהרטער מיט אנ׳אוניווערזיטעטס־דיפלאם.

ער האט נישט געוואוסט. אז מ׳קאן זעקס־הונדערט טויזענד מענשען, מענער, פרויען און קינדער שטעלען אויסער דעם געזעץ און זייער גורל איבערלאזען דער ווייטערדיגער פאנטאזיע, דערווייל — זאלען זיי ציטערן, זאלען זיי מורא האבען, זאלען זיי וויסען, אז ס׳איז פערהאן אנ׳אדאלף היטלער אויף דער וועלט.

וואס וועט ער מיט די יודען טון אין איצ־טיגען מאמענט? ווער קען דאס טרעפען? אפשר וועט ער גיהן צו זיינע פריינד קיין וואר שא׳ אן׳עצה, און זיי — די געלעהרטע עקאנאמיסטען, און פאליטיקער, ליטעראטען און פאעטען, — וועלען איהם זאגען: ווייסט וואס, ברודער אדאלף מארדע־ווע זיי אויס מיט הונגער, אט אזוי זאלען זיי אויסגעהן פאמעליך און דו וועסט האבען הנאה פון זייערע טויט־קוואלען.

אדער ער וועט געהן אין דער לעהר צו די ים גזלנים פון מיטעלאלטער, וועלכע האבען גערא־בעוועט די יודען און זיי וועלען איהם לערנען אויף אזא אופן: אונזער ליבער נאכפאלגער טו מיט זיי אזוי, ווי מיר פלעגען עס טון איין משך פון יאהר־הונדערטער, אין 5־טען, 6־טען יאהרהונדערט און אפשר אויך שפעטער... די ארימע, וואס זענען ווע־ניג ווערט, א וואָרף אין ים אריין, נישט ווערט זיי צו דערנעהרען. דערפאר אבער די אנגעזעהענע האלט אויס און פיהר זיי אפ אין די רייכע יודישע גשמיינדעס, „יודען" זענען אין גרונד גענומען א זעהר נאריש פאלק — זיי וועלען גוט בעצאהלען אויסקויף־געלד. אינזערע בייטלען זענען אויף אזא אופן שטענדיג געווען פיל אנגעפאקט מיט געלד.

יא, יא, דר. בעסט און זיינע באלעבאטים זע־נען נישט קיין גאראגים: זיי וועלען זיך נישט בנוגע יודען בינדען מיט קיין שום בעשלוסען. „אויסער דעם געזעץ" — אזא אלבעמיינער בעשלוס איז גע־נוג. שפעטער וועט מען זעהן, וואס עס וועט גובר זיין: די דורשט נאך נקמה, אדער די דורשט נאך ריוח. מ׳דארף זיך איבערלאזען דעם אויסוואהל.

אט אזוי זעהט אויס די שווארצע סכנה

און מיר האבען געמיינט, אז זי וועט זיין רוים. מיר האבען געהאט א טעות אין קאליר (נ.דז.)

„דאס שעדליכסטע בוך וועגען פוילען"
„אט דאס איז פוילען" — א בוך פון א דייטשען מחבר

דער געוו. מיטארבייטער פון דער „פאסישער צייטונג" פאן ערצע, וועלכער האט בשעתו גע־ווילט א לטנגערע צייט אין וואר שא, האט איצט ארויסגעגעבען א בוך א. נ. „אט דאס איז פוילען". די קאטאוויצער „פאלאניא" מאכט אויפמערקזאם אויף דעם בוך און רופט עס אן „דאס שעדליכסטע בוך פאר פוילען, וואס האט זיך ווען עס איז בעוויזען".

זי „פאלאניא" שרייבט:

דער אינהאלט פונ׳ם בוך איז ווי א פילם. נאך דעם אריינפיהר, וועלכער גרייכט צו דער צייט פון וועלט־קריג, גיט דער מחבר א בונט בילד פון דער קאמפאניע אויף קיעוו, די שלאכט אונטער וואר שא און דעם ריגער שלום. אלץ איז בעשריבען זעהר לעבעדיג און מאלעריש, אבער די פאקטען זענען אויסגעמישט מיט ווילדער פאנטאזיע פון אויטאר. דער ציל פון מחבר איז צו בעווייזען, אז די פוילישע גרעניצען מיט רוסלאנד זענען נישט קיין פעסטע און אז צוליב זיי וועט נאך אויסבריע־כען א נייער קריג.

ווייטער געהט א קאמיטעל וועגען פערגעמען ווילנא דורכ׳ן גענעראל זשעליגאווסקי. דער קאמי־טעל איז אנגעשריבען אויך אזוי און מיט דעם זעלבען ציל: ווילנא איז א געפאהר פאר׳ן שלום. דער פערטער טייל שילדערט דעם קאמף פאר אויבערשלעזיען, דעם פלעבעסציט און דעם אויס־שטאנד אין אויבערשלעזיען. דער ציל פון קאפיטעל איז צו קוועטשאנירען די פוילישע גרעניץ און צו בעווייזען, אז דא ליגט א געפאהר פון כלחמה. אין זעלבען ליכט שטעלט פאר דער מחבר אויך פאמערן און מערב גאליציען, מיט איין וואָרט אלע פוילישע גרעניצען זענען נישט זיכער און צוליב יעדער פון זיי קאן קומען צו א קריג.

דאן קומט אינ׳ם בוך א מאלערישע שילדע־רונג פון דער מאי־איבערקעהרעניש, די בלוטיגע קאמפען אויף די גאסען פון וואר שא, די פערטריי־בונג פון וויטאס׳ו און פון פרעזידענט וואיציא־כאווסקי. די סצענעס זענען געשן לדערט מיט גרוי־סער דראמאטישער שפאנונג.

דער פערטער קאפיטעל טראגט דעם נאמען די „מלוכה פון די פולקאווניקעס. דא קומען כאַ־ראקטעריסטיקעס פון די סאנאציע־מיהרער, סלא־ווק, סקלאדקאווסקי מיעדזשינסקי, שווינסאלסקי, וויעניאווא דלוגאשאווסקי, לעבעדיג שילדערט דער טעל איז אנגעשריבען אויך אזוי און מיט דעם זעלבען ציל: ווילנא איז א געפאהר פאר׳ן שלום. דער פערטער טייל שילדערט דעם קאמף פאר אויבערשלעזיען, דעם פלעבעסציט און דעם אויס־שטאנד אין אויבערשלעזיען. דער ציל פון קאפיטעל איז צו קוועטשאנירען די פוילישע גרעניץ און צו בעווייזען, אז דא ליגט א געפאהר פון כלחמה. אין זעלבען ליכט שטעלט פאר דער מחבר אויך פאמערן און מערב גאליציען, מיט איין וואָרט אלע פוילישע גרעניצען זענען נישט זיכער און צוליב יעדער פון זיי קאן קומען צו א קריג.

דאן קומט אינ׳ם בוך א מאלערישע שילדע־רונג פון דער מאי־איבערקעהרעניש, די בלוטיגע קאמפען אויף די גאסען פון וואר שא, די פערטריי־בונג פון וויטאס׳ו און פון פרעזידענט וואיציא־כאווסקי. די סצענעס זענען געשן לדערט מיט גרוי־סער דראמאטישער שפאנונג.

דער פערטער קאפיטעל טראגט דעם נאמען די „מלוכה פון די פולקאווניקעס. דא קומען כאַ־ראקטעריסטיקעס פון די סאנאציע־מיהרער, סלא־ווק, סקלאדקאווסקי מיעדזשינסקי, שווינסאלסקי, וויעניאווא דלוגאשאווסקי, לעבעדיג שילדערט דער איטאר די שמועסען פון די פולקאווניקעס אין קאפע פון האטעל איירא־פעיסקי. דא רעדט זיך וועגען ערעסט פון געגערעלען אין ווילנא, מיט גרויס דראמאטיזם איז געשילדערט דאס פערשווינ־דען פון גען. זאגירסקי. דאן ווערט געשריבען וועגען די בורזשעט־איבערשרייטונגען און וועגען דעם ענין פון געוו. מיניסטער טשעכאוויטש פאר׳ן מליכה־טריבונאל. זעהר בולט איז געשילדערט די ראלע פון דעפ. ליבערמאן אלס בעשולדיגער און דאס ערשיינען פון מארש. פילסודסקי פאר׳ן טרי־בונאל.

דער מחבר בעהאנדעלט ווייטער א רייה אנדערע פאליטישע און קולטורעלע פראבלעמען פון היינטיגען פוילען, ער שטעלט זיך ספעציעל אפ אויף דער פראגע פון די נאציאנאלע מינדער־היטען, שילדערט אין בולטע פארבען די פאצי־פיקאציע פון מזרח גאליציען א.א.ו.

דער אויספיהר, צו וועלכען עס קומט קאר־פאנטיס אריגאן וועגען דעם בוך, איז דער. אז דאס איז דאס בייזווילליגסטע און שעדליכסטע בוך, וואס איז ווען עס איז געשריבען געווארען וועגען פוילען".

ווייסגווארדייער נעהמען געפאנגען א יוד
און פערלאנגען פאר איהם א גרויסע סומע אויסקויף־געלד

שאנכאי (יט״א) א באנדיטען־גרופע האט מיט א צייט צוריק גענומען געפאנגען דעם רייכען יודישען פאבריקאנט ארטור שאפער (אנ׳ארבייטער יור), פאדערענדיג פון זיין פאמיליע א האלבען מיליאן דאלאר אויסלייען־געלד. היות די משפחה פון געפאנגענעם האט געפרובט זוכען א פערשטענ־דיגונג מיט די באנדיטען, האט דער ברודער פון געפאנגענעם, טעאדאר שאפער, די טעג בעקומען א וואָרנונג, דאס אויב דאס געלד וועט נישט אריינגעטראגען ווערען ביז א בעשטימטען קורצע טערמין, וועט מען איהם צושיקען דעם קאפ פון זיין ברודער. א דאנק דעם דאזיגען בריף איז געלונגען צו קומען אויף די שפורען פון די באנ־דיטען. עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז דאס זענען רוסישע ווייס־גווארדייער. אכט באנדיטען זענען ארעסטירט געווארען.

עס איז אויך ארעסטירט געווארען אין סיען־זין א בעקאנטער באנדיט מיט׳ן נאמען בערל שלעכמאן („בארקע ארך"), וועלכער איז בעקאנט אלס געפעה ליכער פערברעכער און איז נזכ׳ן אבקומען לאנגיעהריגע תפיסה־שטראפען ארויסגע־שיקט געווארען פון שאנכאי. עס איז פעסטגע־שטעלט געווארען. אז בערל שלעכמאן איז גע־שטאנען אין קאנטאקט מיט דער ווייס־גווארדייאי־שע באנדיטען־גרופע.

שאנכאי. (יט״א) די כינעזישע פרוי פון נישט־לאנג פערשטארבענעם יודיש־ארבעישע מיל־יאנער הארירען, לי־טשאן הארידון האט איצט ארויסגעשיקט א צווייטען הילפס־טראנספארט פאר די געליטענע פון דער קאסאסטראפאלער פער־פלייצונג אויפ׳ן טייך יאנג־טסע. דער טראנספארט געשטעהט פון 250 קאסטענס געבעקס און 20 טויזענד ווארמע קאסטיומען. מיט א צייט צוריק האט לי־טשאן געשפענדעט פאר די געליטענע 600,000 דאלאר, וויפיל עס בעטרעפט די הכנסה פון איהרע גיטער אין משך פון א חודש

—:o:—

זיצונג פון דער דייטש־אימאליעניישער צאל־קאמיסיע אין רוים

פון יידישען לעבען אין ראטענפערבאנד

קיין קאווגע איז אנגעקומען דער דירעקטאר פון „היאס" אין אייראפע ה׳ א. בעגדזשאמין, וועלכער האט אקארשט זיך צוריקגעקעהרט פון רוסלאנד, וואו ער איז געווען אין די ענינים פון „היאס־עמיגדירעקט", אין א שמועס האט ה׳ בעגדזשאמין אויסגעגעבען ווענען די צילען פון זיין בסיעה קיין רוסלאנד און זיין מיינונג וועגען דער היינטיגער לאגע פון די יודען אין ראטען־רוסלאנד.

— די יודען אין רוסלאנד קען מען פערטיילען אין דריי קלאסען: 1) די יודען, וועלכע האבען תיכף נאך דער באלשעוויסטישער איבערקעהרעניש זיך אונטערגעווארפען דער נייער מאכט, און אנגעהויבען מיטארבייטען מיט דער רעגירונג; דעם דאזיגען קלאס לעבט זיך גוט, 2) די יודען, וועלכע האבען שפעטער שלום געמאכט מיט דער נייער ארדנונג און אנגעהויבען מיטארבייטען די לעבט זיך נישקשה, און לסוף דער 3־טער קלאס, וועלכער האט נאך עדהיום זיך נישט צוגעפאסט צו דער נייער זירדנונג. דער דאזיגער קלאס ארבייט נישט און דעריבער ליידט ער. דאס זענען אלץ געוועזענע נגידים אדער סתם בעלי־בתים, וועלכע קענען זיך נישט צופאסען צום חילול־שבת וכדומה, און זיי ארבייטען נישט, פון וואנען זיי נעהמען חיונה — ווייס איין גאט אין הימעל.

אין שמועסען מיט דער ערשטער קאטעגאריע — ס׳הלב געווענענע אימעליס און פראלעטאריער, — אונטערשטייכען זיי אז זיי לעבט זיך אין אלע אופנים גוט.

ווער עס האט נאר א שטיקעל חשק צו ארבייטען אין רוסלאנד, דער בעקומט תיכף ארבייט, פון פיער פערזאן, מיט וועלכע איך בין צוזאמען געקומען קיין רוסלאנד און וועלכע זענען געפאהרען ארבייטען, האבען דריי נאך אין זעלביגען טאג אנגעהויבען ארבייטען און טאקע ביי ארבייט, צו וועלכער זיי האבען געשטרעבט

דעם מאנגעל אין ארבייטס־הענד איז שטארק צו מערקען, פאבריקען רעדען אפ איינע פון דער צווייטער ארבייטער. דער פעדינסט איז אבער נישט קיין גלייכער, די יעניגע וועלכע ארבייטען שוין לאנג בעקומען בעסער געצאהלט, די וואס זענען שפעטער געקומען צו דער ארבייט האבען שוין נישט אזא לוין און אויך די ארבייט גופא איז שוין א שווערערע.

נישט געקוקט אויף דער שווערע לאגע פון דער דריטער קאטעגאריע קענען זיי זיך נישט צופאסען צו דער היינטיגער ארדנונג, איז זיי טאקע זעהר שווער, אנדערע לעבען פון דעם, וואס קיינער שטיצען זיי, אבער קיין פיל קענען זיי דאך נישט שטיצען.

אין רוסלאנד מערקט מען לגמרי נישט דעם זונטאג און שבת און ווען מען איז איינינע טעג אין מאסקווע קען מען לייכט פעסטעלען, וואס פאר א טאג עס איז. אט מיט דעם חילול־שבת קענען די אמאליגע ארטאדאקסען נישט שלום מאכען און דאס האלט זיי אפ פון געהן ארבייטען; אגב בעציהט זיך צו זיי די מאכט מיט א געוויסען אומצופרידן.

קיין אנטיסעמיטיזם אלס אועלכע וישפירט מען נישט אין רוסלאנד, די מאכט בעקעמפט יעדען פרוב פון אנטיסעמיטיזם. געוועהנליך, טרעפען איינצעלנע פאלען פון אנטיסעמיטישע אויסטרעטונגען, אדער האנדלונגען, ס׳הלב אויף די פאבריקען, וואו עס קומט פאר א שטענדיגער געגענ אין דער פראדוקציע. פאסירט עס, אז א יודישער ארבייטער צייכענט זיך אויס אין דאס ליפט ארויס א כעס ביי די אנדערע ארבייטער, וועלכע ווערען דורכדעם געצוואונגען זיך איך אנצושטרענגען, אינם עפענטליכען לעבען אבער הערט מען נישט פון אנטיסעמיטישע מעשים.

ווייטער האט דירעקטאר בעגדזשאמין איבערגעגעבען ווענען ציל פון זיין נסיעה: דאס איז דער ענין פאקטען קיין רוסלאנד, בעזונדערס כדי אנצוקניפען בעציהונגען מיט „טארגסין".

די דאזיגע סאוויעטישע האנדעלס־אינסטיטוציע פערקויפט אלץ און אזן א שום גרעניץ און סכום, אבער נאר פאר אויסלענדישער וואלוטע, די פריי־זען זענען טייערער חי אין אייראפע.

מיט די געהערינע ארגאנען האבען מיר אפגעמאכט, אז אין מאסקווע וועט זיצען א פערטרעטער פון „היאס", וועלכער וועט האבען די גאנצע השגחה איבער די פאקטען־טראנספארטע און קניות אין „טארגסין".

די הויפט־פראגע וועגען וועלכער איך בין געפאהרען קיין מאסקווע איז די מצה־פראבלעם.

מיר איז אין דער פראגע געלונגען צו שוועלן, אז מען וועט שוין איינלאזען מצה און אנדערע פסח פראדוקטען, אהן א שום בעגרענצונג. פערשטעהט זיך, מיט א געוויסען און מעגליך א גרויסען איינפיהר־צאל. קיין שום קאנטראלע אבער וועט נישט זיין, און יעדער וועט קענען בעקומען אזויפיל מצה, אדער אנדערע פסח־פראדוקטען וויפיל מען וועט שיקען, איך האב אויך אפגעמאכט אז דעם איינפיהר־אפצאהל זאלען די קרובים קענען איינצאהלען די ערשטער ביים אפשיקען די פאקעטען, דאס הייסט, אז דער קרוב אין רוסלאנד וועט בעקומען דעם פאקעט פריי. ווענען דעמזעלביגען ענין וועל איך דעם 5־טען דעצעמבער אפפאהרען קיין אמעריקע און איך גלויב אז הייי־יאהר וועט געלונגען נאך רעכטצייטיג צו בעזארגען די יודען אין רוסלאנד מיט מצה, על כל פנים קען מען פאראויסזעהען, אז ביי דער ערשטער געלעגענהייט וועט מען שיקען אהין א דעלעגאציע, ווי מען האט מיר אין מאסקווע דערקלערט האט די מאכט גארנישט געגען

וויפיל מיליאנען יודען רעדען יודיש?

צבילין שרייבט אין ניו־יארקער „פארווערטס":

די „יודישע טעלעגראפען־אגענטור" לאזט ווייסען, אז זי האט בעקומען די סטאטיסטיק אין וועל כער עס ווערט געזאגט אז אכט מיליאן פון די פופצעהן מיליאן יודען אויף דער וועלט רעדען יודיש אלס זייער מוטער־שפראך.

ליידער דערציילט אונז נישט די „יודישע טעלעגראפען־אגענטור" פון וואנען זי האט די סטאטיסטיק בעקומען; ווען איך זאל וויסען, ווער עס האט די סטאטיסטיק צוגוויפגעשטעלט וואלט איך איהם געזאגט אז ער האט זעהר שטארק געקריוודעט דעם יודישען פאלק, ווען ער האט אנגעציילט בלויז פופצעהן מיליאן יודען אויף דער וועלט.

איך בין נישט גייט אנצוגעבען וויפיל עס איז איצט די גענויע צאהל יודען אויף דער וועלט, אבער איך בין זיכער, אז בעדייטענד מעהר ווי פופצעה מיליאן.

די יודישע סטאטיסטיק האט אונז שוין מיט עטליכע יאהר צוריק דערציילט אז עס זענען פערהאן פופצעהן מיליאן יודען אויף דער וועלט; אין עס זענען געווע סטאטיסטיקע וואס האבען געציילט א רעכט ביסעל מעהר; דאס יודישע יאהרבוך פון אמעריקע, למשל, דערציילט אונז, אז אין יאהר 1925 זענען געווען אום פופצעהן מיליאן און 582 טויזענד יודען אויף דער וועלט; און איך געדענק אז אין יענער צייט האט א יודישער סטאטיסטיקער בעהויפטעט, אז די אינגעגעבענע צאהל זיין צו קליין און אז לויט זיינע אויסרעכענונגען איז די יודישע צאהל גאהענט צו 17 מיליאן.

נאר זאל זיין אז עס איז געווען ריכטיג ווי דאס יודישע יאהרבוך האט געזאגט, אבער פון 1925 ביז איצט זענען ארייבער 7 יאהר און איז דאך דאס יודישע פאלק אין דער צייט אביסעל צוגעוואקסען; איך וועל זיין קאנסעריוואטיוו און וועל זאגען, אז דער צוואוואוקס פון יודישען פאלק איז בלויז איין פראצענט, א יאהר; איז לויט אזא קארגען חשבון אפילו דער צוואוואוקס געווען ארום א מיליאן מיט צוויי הונדערט טויזענד און ממילא דארף די צאהל יודען אויף דער וועלט איצט זיין ארום 17 מיליאן.

עס קען זיין אז ביי דעם סטאטיסטיקע פון „דער יודישער טעלעגראפען־אגענטור" שפילען צוויי מיליאן יודען קיין ראלע נישט; אבער איך ווייס אז מיט צוויי מיליאן יודען קען מען מאכען אזא מלוכה וואס איז אזוי גרויס ווי לאטווייע, אדער ווי ליטע, און ווען עס איז פערהאן אין פאלע זייטיגע בלויז איין מיליאן יודען וואלט דארטען געלעבט זיין א יודישע מלוכה.

און אויב אויף דער וועלט זענען פערהאן 17 מיליאן יודען אנשטאט 15 דאן מוז מען שוין אויך דעם, אז א דעלעגאציע זאל אהין פאהרען און זיך איבערצייגען אויף אן ארט וועגען די קאלאניזאציע מעגליכקייטען. עס איז נאר א פראגע צי מען וועט אלעמען ארייננלאזען.

איז אמעריקא זענען דאך פיל נעגער פון א קאלאניזאציע אין בירא־בידושאן, איך האלט אבער, אז עס איז אונזער חוב אהין צו פאהרען און פעסטצושטעלען די עמיגראציע־מעגליכקייטען, ביי דער ערשטער געלעגענהייט וועל איך אהין פאהרען אין רוסלאנד גופא אין בירא־בידושאן קנאפ פאפולער ביי די יודען, און עס זענען נישטא קיין בעלגים אן הינצופאהרען גאר פשוט, אויב עמיצער וויל ארבייטען קען ער אויפ׳ן ארט גופא בעקומען ארבייט און לייכטערע, ווי אין בירא־בידושאן.

קיין בירא־בידושאן מוזען פאהרען פיאנערען. וועלכע מוזען פיל ליידען און סוף, כל סוף, קומען זיי אום, זיי געניסען נישט פון זייער ארבייט.

פאר פאמיליעס מיט אסך קינדער

אין מינכען איז אויפגעשטעלט געווארען א בלאקהייזער פאר פאמיליעס וואס האבען א סך קינדער

„SANATO"
ביורו־גיש־וושנעריז־אנשטאלט
אגראראווא 10, טעל. 57־213
1־טע איז 2־טע קלאס
גינעקאלאגיש־וושנעריז־אפטיילונג
ד״ר מאר. ש. אייגער. ד״ר מאר. י. בוים, ד״ר מאר רייטלער־סוריאנסקא ד״ר מאר. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2־טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס־מיטלען
200 זל.
אויסזיכט איבערן קינד ד״ר מאר. י. פאלאהאוי
ביורו־גישע אפטיילונג פון ד״ר מאר. מ. סאנטאר

די מאמע איז דא!

(סקיצע)

פון כ. מיכאל.

מרים שלאפט שוין נישט די דריטע נאכט, און ס׳איז זקיין וואונדער נישט, דאס וואס זי האט פערטראכט איז אזוי קאמפליצירט אזוי שרעקליך...

זי האט צוריק מיט אכט מאנאטען פערלאזען דעם מאן איהרען און די צוויי קליינע קינדערלעך; לעבט אפען מיט איהר געליבטען, זי קאן אבער מעהר שוין נישט אויסהאלטען פאר בענקשאפט נאך איהרע „פייגעלעך". — ווי זי רופט איהרע צוויי קליינע יונגעלען.

און. אויסגעקליבען א טאג, האט זי ביי זיך אפגעמאכט: זי וועט קומען גאנץ־פריה ווען די קינדערלעך שלאפען נאך און דער מאן איז שוין אוועק געגאנגען; און ביז ער וועט צוריקקומען וועט זי בעוויזען אוועקצוגעהען — אזוי אז זי זאל זיך נישט בעגעגענען מיט איהם — קאן זי נאך בעליידיגען, פשוט ארויסטרייבען פון הויז, זי ווייסט...

זי האט שוין אויך שפילעכלעך פאר די קינדער; דעם עלטערען, מארקוס, א פערדעל, און דעם קלענערען, מאזעס׳ן א פייפעל און א סך, א סך שאקאלאד... וואס מאכען זיי? זענען זיי געזונד? ווער וואשט זיי די קעפלעך? ווער גיט אויף זיי אכטונג? עסען זיי, וואס זיי בעדארפען?...

טויזענדער און טויזענדער פראגען דרעהען זיך אין איהר אין קאפ, און ווי אפט, ענטפערענדיג אויף די קושען פון יענעם, פלעגט זי גאר טראכטען פון איהרע „פייגעלעך"...

כאטש נאך איין מאל דערזעהען זייערע פיסלעך, הענטלען, אויגלען, העזלעך...

„איך וועל זיי זאגען — האט זי געקלערט, — איך וועל זיי זאגען: קינדערלעך! גלויבט נישט וואס מען זאגט אייך אויף אייער מאמען! גלויבט נישט, אז אייער מאמע איז א שלעכטע! זי האט אנדערש נישט געקאנט האנדלען. ווען איהר וועט אויסוואקסען, וועט איהר דאס פערשטעהן..."

אט אזוי וועט זי זיי זאגען...

און וואס טוט מען, טאמע בעגעגענט זי פלוצלונג דעם מאן? און טאמע איז גאר ביי זיי אצינד א ביי דינסט־מיידעל און זי וועט איהר גאר נישט אריינלאזען?...

עס האט זיך אבער ארויסגעשטעלט, אז דאס דינסטמיידעל איז געווען די זעלביגע, זי האט א פאטש געטון מיט די הענד, א געשריי געטון „אך!" און איז געבליבען שטעהן א געפלעפטע פון גרויס פערוואונדערונג בשעת זי האט דערזעהען סאר זיך די אלטע באלעבאסטע איהרע.

מרים האט האסטיג איבערגעטראטען די שוועל און איז אריין אין איהר אמאליגער וואוינונג, ווי בעקאנט איז איהר דא יעדעס ווינקעלע, יעדע זאך, יעדעס שטיבעלע! אט איז דאס עס־צימער זייערס; אט איז זייער געוועזענעם שלאף־צימער (גאט, ווי לאנג דאס איז געווען)!; אט איז די קינדער־ס צימער...

— די מאמע איז דא! — האט א געשריי געטון דער קלענערער, דער דרייייהריגער מאזעס, און א״ז איין אויגענבליק איז מרים שוין געווען צווישען קינדערישע אומארמונגען, פערשלאפענע קינדערשע אויגלין, ווארימע קינדערשע הענטלעך און פיסלעך...

— איך האב געוואוסט אז די מאמע וועט קומען! — האט מאזעס געשריען, אנהענגענדיג זיך אויף איהר און ארומפלעכטענדיג זיך ארום איהר קערפער מיט זיינע הענטלעך און פיסלעך...

— איך אויך געוואוסט! איך אויך געוואוסט! האט געקוויטשעט דער עלטערער, מארקוס, אנוועקציהענדיג מאזעס׳ן פון דער מוטער, כדי אליין זיך ארומצופלעכטען ארום איהר.

— פייגעלעך מיינע! פייגעלעך מיינע! — האט געשעפטשעט מרים, נישט בעמערקענדיג ווי טרעהרען פערגיסען איהר דאס גאנצע געזיכט.

— ווי איהר זענט אפגעצערט געווארען! ווי אויסגעבלייכט! — האט זי געזאגט, בעמדאכטענדיג זיי נאך דעם ווי זי האט זיי איינגעטיילט די שפילכלעך.

— וואו ביזטו געווען אזוי לאנג, מאמע דיר? — האט פערשטעלט דער קליינער מאזעס מיט א פולען מויל שאקאלאד, — געה מעהר נישט אוועק, מאמע!... טשעפע נישט מיין פייפעל! — האט ער פלוצלונג א געשריי געטון אויפ׳ן ברודער און ביידע האבען זיך געגומען רייסען צווישען זיך.

די קינדער האבען זיך געשלאגען קאטשעגדי, זיך אויפ׳ן דיל, און מרים׳ען האט מיטאמאל ארומגעכאפט עפעס אזא נאהעניט, היימליך, לאנג בעקאנטעס געפיהל, עפעס אזא אומעטיגע בעקשאפט האט געגומען קאכען אין ברוסט, אז זי האט אזש פערשטעלט מיט די הענד דאס פנים און האט זיך געגומען וואשען אין היסטערישען געוויין...

די קינדער זענען פלוצלונג שטיל געוואָרען, מיטאמאל פערשווינדען געוואָרען.

— ווין נישט, מאמע דיר! מיר וועלען זיך מעהר נישט שלאגען, ווין נישט!...

זי האט זיי ארומגעוואשען, אנגעטון, פערקאמט; זי האט זיי געגלעט געקושט, און עפלאפעלט מיט זיי, דאס אלטע דינסטמיידעל — אויך מיט רויטע אויגען און מיט א רויטער נאז — האט אויי מאל אריינגעקוקט אין צימער אריין, נאר קיינער האט זי נישט בעמערקט. די מוטער איז אין גאנצען געווען פערטון אין די קינדער, אין בעז זי האט זיי געוואשען און אנגעטון, האט זי זיי אלע ווייל דורשטיג געקושט, זי האט נישט פערגעסען קיין איין קנעפעל אויף זייערע אנצוגלען, נישט פערגעסען קיין איין איינציגע פראגע פון זייער קינדעריש לעבען, — זי האט בלויז פערגעסען אין גאנצען פערגעסען אז אט באלד קאן אנקומען איהרע געוועזענע מאן; ער קאן זי בעליידיגען, ארויסטרייבען פון הויז.. און אויך וועגען דעם, וואס זי האט זיך געווייט צו זאגען די קינדער, אז זיי זאלען נישט גלויבען וואס מען וועט רעדען אויף זייער מוטער, אז זיי דארפען זי פערשטעהען ווען זיי וועלען אויסוואסען — אויך וועגען דעם האט זי זיי פערגעסען, אין גאנצען פערגעסען צו זאגען..

די מאמע איז דא!

(סקיצע)

פון כ. מיכאל.

מרים שלאפט שוין נישט די דריטע נאכט, און ס׳איז זקיין וואונדער נישט, דאס וואס זי האט פערטראכט איז אזוי קאמפליצירט אזוי שרעקליך...

זי האט צוריק מיט אכט מאנאטען פערלאזען דעם מאן איהרען און די צוויי קליינע קינדערלעך; לעבט אפען מיט איהר געליבטען, זי קאן אבער מעהר שוין נישט אויסהאלטען פאר בענקשאפט נאך איהרע „פייגעלעך". — ווי זי רופט איהרע צוויי קליינע יונגעלען.

און. אויסגעקליבען א טאג, האט זי ביי זיך אפגעמאכט: זי וועט קומען גאנץ־פריה ווען די קינדערלעך שלאפען נאך און דער מאן איז שוין אוועק געגאנגען; און ביז ער וועט צוריקקומען וועט זי בעוויזען אוועקצוגעהען — אזוי אז זי זאל זיך נישט בעגעגענען מיט איהם — קאן זי נאך בעליידיגען, פשוט ארויסטרייבען פון הויז, זי ווייסט...

זי האט שוין אויך שפילעכלעך פאר די קינדער; דעם עלטערען, מארקוס, א פערדעל, און דעם קלענערען, מאזעס׳ן א פייפעל און א סך, א סך שאקאלאד... וואס מאכען זיי? זענען זיי געזונד? ווער וואשט זיי די קעפלעך? ווער גיט אויף זיי אכטונג? עסען זיי, וואס זיי בעדארפען?...

טויזענדער און טויזענדער פראגען דרעהען זיך אין איהר אין קאפ, און ווי אפט, ענטפערענדיג

איינער וועלכער איז דאס נישט געווען

(דערצעהלונג)

פון דוד פינסקי.

6.

זיי האָבען זיך געזעהען טעגליך, ער האָט זי אַריינגעפיהרט אין דעם קרייז פון זיינע בעקאַנטע. זי איז געוואָרען אַ מיטאַרבייטערין פון דער צייטונג „דאָס וואָרט".

מיט יעדען טאָג איז ער אַלץ מעהר און מעהר פעריליבט געוואָרען. זי האָט עס זיכער בעמערקט, אָבער זי איז זיך געבליבען גלייך, שטענדיג ווייך, צאַרט, מיט אַ פריינטליכען שמייכעל, אָבער שטענדיג מיט דעם טיש צווישען זיי, אַ געוויסע אָפּגערוקטקייט. איהר פריינטליכע האַנט איז געווען אויסגעשטרעקט — אויף נישט צוצולאָזען איהם צו נאָהענט. איהרע אויגען האָבען געקוקט וואַרעם, וואַרעם, אָבער מיט אַ געוויסען האָזענבליק: פאַרזיכטיג, אָפּגעהיט, מעסטענדיג זיינע בעוועגונגען, זי פלעגט איהם אָפט בעזוכען אין קיינמאָל נישט האַלטען זיך היימיש, און ביי זיך אין דער היים איז זי פאַר איהם געווען די זעהר פריינטליכע ווירטין.

אָבער ער האָט נישט געמאַכט קיין פערזוך צו דערקלערען זיך איהר, צווישען איהם און איהר איז געשטאַנען דער שרעקליכער קאָשמאַר פון דער „אַכראַנקע". ער איז נישט געווען זיכער מיט זיי מיט זיין צוקונפט. אין דער פריה האָט ער נישט געוואוסט, מיט וואָס וועט זיך ענדיגען זיין טאָג, און אין אוועגט איז ער נישט געווען זיכער, אַז ער וועט דורכשלאָפען די נאַכט. יעדען טאָג און צו יעדער צייט פון טאָג האָט ער „זיי" דערוואַרט. זיי וועלען קומען און „אָנטון" זיך אין איהם און נישט אָפּלאָזען איהם. און ווער ווייסט, אפשר צום דריטען מאָל וועלען זיי איהם איעקנעמען און טאַקע אוועקשיקען אין נאַרים? און וואָס נאָך ערגער; אפשר וועט ער נישט אויסהאַלטען און עפּעס זיך אויסערעדען, ווי צום ערשטען מאָל, אין דאַן איז אַ פערלוירענער, מאָראַליש אַ פערלוירענער, ביי אַלעכע צושטאַנדען, ווי קאָן ער זיך מיט עמיצען פערפינדען?

און ווי קאָן ער אויפרעכען פאַר איהר זיין ליבע און נישט דערצעהלען איהם פון דעם, וואָס ער האָט דורכגעמאַכט מיט דער „אַכראַנקע"? אָבער דערצעהלען איהר קאָן ער עס נישט, און בעהאַלטען עס פון איהר, ווי פערשידענע אַנדערע זאַכען פון זיין ליבע, וואָס וועלען בלייבען פאַר איהר אַן אייביגער סוד, קאָן ער נישט. דער סוד איז נישט אין זיינע הענט. הענגט נישט אָפּ אין זיין ווילען, קאָן אויפגערעקט ווערען אומגעריכטעריהייט און פערמי אוסען איהם אין איהר עאָיגען.

ער איז געווען פערצווייפעלט. ער וואָלט געקאָנט ווייסען אויף זיך די האָר, אַז די פערפלוכטע „אַכראַנקע" זאָל זיך אַזוי שטעלען צווישען איהם און זיין גליק! גאָט! ווען זיי וואָלטען איהם אין יענעם נאַכט אויסגעטירט און פערשיקט אין דער קאַלטער איינזאַמקייט פון דעם סיביריישען צאָרן, וואָלט עס געווען אַ גאַנץ נישט גענען די מאָראַלישע ליידען, וועלכע זיי האָבען איהם פערשאַפט מיט זייער בידער מרעכטיגען אָנבאָט און זייער פערברעכערישע צו שטעהעניש צו איהם.

און אַז ער איז אויסגעגאַנגען פאַר בעקאַניש צו איהר, ער איז געשטאַנען אַלץ איהר, ווי אַ אַנגעשטעקטער מיט אַ געפעהרליכער קראַנקהייט, און געוויסנהאַפט אויסרעכנענדיג יעדע אָנרירונג.

זאָגן דאָס ערגסטע: ער האָט געגלויבט, אַז זי וואָרט אויף אַ וואָרט פון איהם, ווייל זיין ליבעס-דערקלערונג, ער האָט אין איהרע אויגען געזעהען די דאָזיגע דערוואַרטונג, אין איהרע בעוועגונגען, אין איהר אָטעם, איהר שטימע האָט גערעדט צו איהם אומגעדולד, שפּאַנונג, וואַרטענישן.

ער האָט געטראַכט: זי וואונדערט זיך, וואָס איך שווייג, און דענקט, אַז איך ליב זי נישט. די אָרימע!

ער איז געווען דערפאַר זעהר צופרידען, וואָס ער האָט זי אַריינגעבראַכט אין אַ גרויסען קרייז פון מענשען, און זי האָט געהאַט אַ סך צושטרייאונג. ער האָט זיך אויך געפרייט, וואָס זי איז געפעלען, וואָס זי האָט שטאַרק אויסגענומען. ער איז נישט געווען אייפערזיכטיג, אָבער עס האָט איהם וועה געטון, וואָס די „אַכראַנקע" האָט זיך אַריינגעשטעלט אין צווישען און ער קען זי נישט דערקלערען אַלס די זייניגע פאַר דעם גאַנצען קרייז פון די יונגע־לייט, וועלכע דרעהען זיך אַזוי פלייסיק אַרום איהר.

די טויזענד מאָל פערפלוכטע אַכראַנקע!

עס איז שוין געווען פריהלינג, דער רוף צום לעבען האָט זיך געשטאַרקט און ווילבושעוויטשען. עס איז געווען אַנאויפאָטעמען אין איהם. ער האָט אָנגעהויבען אַראָפּצוטרייסלען פון זיך דעם שרעק פאַר דער אַכראַנקע, ער האָט אָנגעהויבען צו פיהלען זיך פריי. איצט קאָן ער זי פערגעסען און — פערשווייגען. און שפּעטער מיט דער צייט וועט ער אַזאַן דערצעהלען, פאַרוואָס ער איז אַזוי לאַנגזאַם געווען מיט זיין ליבעס-דערקלערונג.

ער האָט אָנגעהויבען אָנצונעהמען זיך מיט מעהר מוט, זיין ענטשלאָסענהייט איז געוואַקסען מיט יעדען נייעם פריהלינגס-טאָג — און דער פריהלינג איז געווען אַ גאַנץ וואונדערבאַרער, און די טעג זענען געווען הערליך.

און אין איין טאָג, ווען ער האָט זיך פאַרן טויער פון דער דרוקעריי צוזעגענט מיט איינעם פון די מיטאַרבייטער פון דער צייטונג, איז צוגעקומען צו איהם אַ מאַן מיט אַ פלאַטען, קבאָכען געוויכט און האָט זיך געווענדעט צו איהם גראָב, כאַמיש:

„מיט וועמען האָסטו דאָס איצט געדעדט? וואָס טוט ער אין די טיפּאָגראַפיע?

אַזאַ איינעם שפּייט מען אָן אין געוויכט. אַזאַ איינעם טראָגט מען אונטער די פיסט און מען שיקט איהם צו אַלדע רוחות. אָבער ווילבושעוויטש האָט זיך פערלוירען. דער גרויסער שרעק האָט זיך ווידער אַראָפּגעלאָזען אויף איהם, עס איז איהם געווען ווי איבערן רוקען וואָלט איהם גערונען עטוואָס גליטשיקעס, קאַלט און קלעפּיק. זייגע געדאַנקען האָבען זיך צעמישט. ער האָט זיך בייגעשטעלט אַטען אַ בעזונדער

(דערצעהלונג)

פון דוד פינסקי.

כוח, ער זאָל זיך עפּעס נישט אַרויטרעדען. מיט דער לעצטער אָנשטרענגונג פון בעוואוסטזיין האָט ער אָנגערופען דעם ערשטען בעסטען נאָמען, וועלכער איז איהם איינגעפאַלען, און אַ בעשעפטיגונג, וועלכע עקזיסטירט גאָרנישט: דער וואָרט-צעהלער פון דער רעדאַקציע.

דער כאַם האָט צוערשט געוואָלט מאַכען דעם אָנשטעל, אַז ער פערשטעהט, וואָס דאָס איז פאַר אַ בעשעפטיגונג. ער האָט געפרעגט:

„ווי אָפּט איז ער אין דער דרוקעריי?"

אָבער איידער ווילבושעוויטש האָט איהם געענטפערט, האָט ער דאָך בעשלאָסען צו דערגעהען, וואָס דאָס איז פאַר אַ בעשעפטיגונג, אין גראַב אַרויס געדעדט:

„און וואָס איז דאָס אַזוינס אַ וואַרטציילער?"

ווילבושעוויטש האָט אויפגעהויבען אויף איהם די אויגען, עפּעס ווי לייכטער איז איהם געווארען, ער האָט בעגריפען, אַז ביי זיך זייט געהט איינער פון די אומאינטעליגענטסטע, אומדעוויטענסטע דינער פון דעם רעספּוטנישען צאַריזם. ער האָט בעשלאָסען צו שפּילען זיך מיט איהם אַביסעל, אָנציהען איהם, כדי ער זאָל קיין ווייטערע פראַגען נישט שטעלען.

ער האָט מיט איהם אָנגעהויבען אויף „דו":

„און דו ווייסט נישט, וואָס איז אַזוינס אַ וואָרט-ציילער אין אַ רעדאַקציע?"

דער סובייעקט האָט גראָב געזאָגט:

„עס קאָן זיין, אַז איך ווייס, און עס קאָן זיין, אַז איך ווייס נישט, אָבער דו זאָג מיר".

ווילבושעוויטש האָט זיך געוויצעלט:

„אַ שאַנדע, אַ מענש וועלכער דינט דער רעגירונג, זאָל נישט ווייסען, וואָס איז אַ וואָרטציילער".

„און דו דרעה נישט מיטן עק אין זאָג".

„איך האָב געזאָגט, און דו קאָנסט מעלדען; ניכאַנדראַוויטש, וואָרטציילער. אין „אַכראַנקע" וועלען זיי ווייסען".

דער סובייעקט איז ביין געוואָרען.

„איך וועט זיך מיט דיר, אַז דו וועסט מיר באַלד זאָגען".

ווילבושעוויטש איז נישט בעזונדערס נייגעריג געווען אויסצוגעפינען, וואָס דער כאַם וועט טון, ער האָט ווידער דערשפּירט עטוואָס פון דער גרויסער אונרוהיגקייט אין האַרצען. ער האָט געמאַכט אַ גוטע מינע צום ביזען שפּיל און מיט אַ שמייכעל געזאָגט:

„איך קאָן עס דיר זאָגען אָן אַ וועט, אָבער געדענק, אַז דו האָסט עפּעס אָפּגעלערנט פון מיר. דער זשע: אין די רעדאַקציעס קריגען אַ סך שרייבער בעצאָהלט פון וואָרט"...

דער סובייעקט האָט זיך עס נישט געגלויבט:

„פון וואָרט?)! און דו לייג בעסער נישט".

„איך לייג דיר נישט, אַז דו ביסט אַזאַ עם-הארץ — קאָן איך דיר נישט העלפען".

דער סובייעקט האָט געוואָלט זעהר גראָב יועען:

„און דו רוף מיך נישט עם-ארץ!"

„ניין, ווירקליך, ווי ווייסטו נישט אַ אַ זאַך? האָסטו גאָר קיינמאָל נישט געהערט אַן טאָלסטאָי האָט געקריגען אַ דאָלאַר פאַר אַ וואָרט אין אַנאַלאָגיקאַ-נישען זשורנאַל"?

„טאָלסטאָי? וואָס פאַר אַ טאָלסטאָי?"

„גראַף טאָלסטאָי; לעוו ניקאָלאַיעוויטש טאָלסטאָי!"

דער סובייעקט האָט געפּיהלט, אַז ער בלאַמירט זיך. פון ווילבושעוויטשעס פערוואונדערטען טאָן האָט ער בעגריפען, אַז ער איז מיט דעם „טאָלסטאָי" מיאוס אַריינגעפאַלען, ער האָט זיך שנעל אומגעקעהרט צום אָנהויב:

„נו, איז וואָס איז אַ וואָרטציילער?"

„אַז מע זאָהלט פון וואָרט, מוז מען דאָך וויסען, וויפיל וועטער געפינען זיך אין דעם בעטרעפענדען אַרטיקעל אָדער דערצעהלונג"... „אַהאַ איז ציילט ער די וועטער", „אַבי דו האָסט פערשטאַנען".

דער סובייעקט איז געווען צופרידען מיט זיך, וואָס ער איז אַזאַ פערשטענדיגער:

„וואָס איז דאָס אַזוינס צו פערשטעהען? איך האָב שווערערע זאַכען פערשטאַנען. אָבער דו ביסט נישט קלוג, פערשטעהסט נישט, וואו דו האַלסט אין דער וועלט. ווען דו וואָלסט פערשטאַנען, וואָלסטו מיר אַנדערש געעטפערט, אָט דו זאָג מיר וואו איז דאָס בעכטען אוועקגעפאָהרען דיין רעדאַקטאָר?"

„איז מיין רעדאַקטאָר אוועקגעפאָהרען?"

„דו ליי ען נישט, דו ווייסט".

מסתמא אַלס קריגס-קאָרעספּאָנדענט."

„נישט אמת, ער איז אוועקגעפאָהרען אין פינלאַנד".

„אַז דו ווייסט, איז וואָס פרעגסטו?"

„אָבער דו ענטפער, אַז מען פרעגט דיך".

„איך האָב טאַקע נישט געוואוסט, דאָס האָב איך איצט זיך פון דיר דערוואוסט, וואו איהן מיין רעדאַקטאָר איז אוועקגעפאָהרען, אַז איך וועל מיט דיר דערוויסען".

דער סובייעקט האָט בעגריפען, אַז ער איז אַריינלענער רעדען, וועל איך נאָך זאָגען פון דיר זיך געפאַלען, ער האָט געוואָלט פערגלעיען:

„איך האָב גאָרנישט געזאָגט. איך האָב נאָר געזאָגט, וואָס דו האָסט געוואוסט".

„ניין, איך האָב עס נישט געוואוסט. מאַנסט זיכער זיין, אַז ביי דער ערשטער געלעגענהייט וועל איך דערצעהלען וואו עס געהער צו זיין, ווי פאַרזיכטיג דו ביזט".

דער אַכראַניק האָט זיך פערלוירען. ער איז איצט אין ווילבושעוויטשעס הענט. ער האָט זיך אויסגעזידעלט:

„מענסט גיין צום טיוועל, אָט וואָס איך וועל דיך זאָגען".

„מעהר האָסטו נאָר מיר גאָרנישט וואָס צו פרעגען?"

זיי זענען שוין געווען ביי ווילבושעוויטשעס דירה. דער שפּיאָן האָט אויסגעשפּיען, גראָב זיך אויסגעזידעלט און איז פערשוואונדען.

ווילבושעוויטש איז געבליבען שטעהען אין האָט איהם נאָכגעקוקט. אויף זיינע ליפּען איז געלעגען אַ צופרידענער שמייכעל. אַזוי לייכט אָפּצוטרייסלען פון זיך דעם אָגענט, האָט ער זיך קיינמאָל נישט געריכט. עס איז אַ גאַנץ אַן אַרט געוואָרען אַזוי גרינג אויפצוהאַלטען. דער טייוועל איז נישט שטענדיג שרעקליך: ער האָט אויך זיין קאַמישע זייט. אָבער דאָס מוז ער איהר דערצעהלען, און אפשר וועט ער איהר גאָר מעהר דערצעהלען. מיטן געלעגענט וועט ער באַפרייען זיין האַרץ. ער וועט איהר דערצעהלען אַלץ, אַלץ, אַלץ.

אויך פון זיין ליבע.

ער האָט זיך געלאָזען געהען צו אַנאַן אַ גליקליכער, מיט אַ קלאַפּענדיג האַרץ און אונגעדולדיג שריט.

אין אַנאַס צימער האָט גערעדט אַ מאַן, מיט אַנאַיינגעראַלטע-ע, פאַרזיכטיגער שטימע, מען זאָל איהם הינטער דער טיר נישט הערען.

ווילבושעוויטשען איז אומאַנגענעהם געוואָרען. ער וועט נישט קאָנען אויסרעדען זיך, ער וועט מוזען אָפּוואַרטען ביז דער אַנדערער וועט אוועקגעהן.

און פאַרוואָס רעדט דער אַנדערער דאָרטען אַזוי סודותדיג? עפּעס האָט איהם געשיצט אין דער שטימע.

ער איז געבליבען שטעהען אין נישט געוואוסט, וואָס צו טון. זאָל ער אָנקלאַפּען און אַריינגעהן? זאָל ער אוועק צוריק?

פּלוצלונג איז אין צימער אַזוי מערקווירדיג שטיל געוואָרען, דאָס האָבען געקאָנט צוויי מענשען איבערריסען זייער געשפּרעך און פערזונקען אין שטילע געדאַנקען. אָבער ווילבושעוויטש האָט נישט ווילענדיג צוגעגייגט זיין אויער צו דער טיר. ער איז געווען זיכער, אַז ער העט עפּעס בעוויזן, ער האָט אָנגעקלאַפּט אין טיר — שוואַך, פאַמעליך,

די פראַווינץ בורמא וויל זיך אָפּטיילען פון אינדיען

די דעלעגאַטען פון דער בורמא-קאָנגערענץ, וואָס האָט זיך געפּענט אין לאָנדאָן.

גענעראַל-דירעקטאָר שינינג

איינער פון די פערמישטע אין גרויסען סקלאַרעק פּראָצעס האָט זיך געגומען דאָס לעבען.

און גליי זוי אויפגעעפענט, מיט אַ ציטערדיגער האַנד.

אַנאַ און זיין פריינד לעגין זענען געזעסען אַרום געגומען און צוגוקיפּעראָסען אין אַ לאַנגען רוש, גאַנץ פערגעסען, זיי האָבען דאָס קלאַפּען אין דער טיר נישט געהערט, און אויך נישט בעמערקט אַז די טיר האָט זיך אויפגעעפענט.

ווילבושעוויטש האָט זיך דערשראָקען, עס האָט איהם אַ ריס געטון אין האַרצען, ער האָט קוים געפונען כוח אויף צוצומאַכען די טיר, און דאַן איז ער אַוועק, שטיל און לאַנגזאַם, מיט דריקענדיגען, האַרענדיגען האַרץ, מיט זיך אונטערבויגענדיגע פיס, מיט אויגען פערלאָפענע פון טרעהרען.

ער האָט זיך קוים דערשלעפּט צו דער אַרויסגאַנגס-טיר אָבער זי נישט געקאָנט געפונען, עס איז איהם פינסטער געוואָרען פאַר די אויגען, און ער האָט זיך געמוזט אָפּשטעלען, כדי נישט אומצוקאַלען, שטיל און לאַנגזאַם, מיט דריקענדיגען, האַרענדיגען האַרץ, מיט זיך אונטערבויגענדיגע פיס, מיט אויגען פערלאָפענע פון טרעהרען.

ער האָט זיך קוים דערשלעפּט צו דער אַרויסגאַנגס-טיר אָבער זי נישט געקאָנט געפונען, עס איז איהם פינסטער געוואָרען פאַר די אויגען, און ער האָט זיך געמוזט אויפהערן, כדי נישט אומצוקאַלען, שטיל און לאַנגזאַם, כדי נישט אומצוקאַלען אין דער טיר, און דאַן איז ער אַוועק, שטיל און לאַנגזאַם, מיט דריקענדיגען, האַרענדיגען האַרץ, מיט זיך אונטערבויגענדיגע פיס, מיט אויגען פערלאָפענע פון טרעהרען.

ווען ער איז געקומען אַביסעל צו זיך פון דעם טרייסעל, און אָפּגעפיהרט דעם אָטעם, פון דער אַנבעראַשונג, פון דער פערלוסט שמאַרץ, האָט ער נאָר געוואָלט דערגיין ווי און ווען דאָס איז געשעהן, אַז אַנאַ האָט זיך פערליבט און לעגינען, עס וואָלט איהם נישט לייכטער געוואָרען, ווען ער וואָלט דאָס דערגאַנגען, דאָס וואָלט אויך די זאַך נישט געענדערט, אָבער דער געדאַנק האָט איהם אַמשטאַרקסטען אינטערעסירט.

ערשט מיט אַ פּאָר וואָכען צוריק האָט ער איהם אַריינגעפיהרט צו איהר, אַ מענש מיט מעלות אָבער נישט איבעריגס: נישט איבעריגס שיין, נישט איבעריגס קלוג, נישט איבעריגס געבילדעט, און דאָך אין אַ פּאָר וואָכען, געזומען, געזעהן, געזיגט.

דאַן האָט ער ווייטער געטראַכט:

וואָס האָט זי אָפּגעהאַלטען פון איהם? פאַרוואָס האָט זי זיך אין איהם נישט פערליבט? נישט פריהער אין דער היים, און נישט איצט. און זיי זענען דאָך געווען אַזוי נאָהענט דורך אַלע די לעצטע חדשים, און זי איז צו איהם אַזוי גוט געווען.

ער איז אַריינגעפאַלען אין פערצווייפלונג, ער איז אַ לא יוצלח, אַנאימליקס-מענש, אַ פריידלאָזער.

פאַרוואָס האָט זיך דווקא אויף איהם אָפּגעשטעלט די „אַכראַנקע"? פאַרוואָס האָט זי אויסגעקליבען דווקא איהם פון אַלע אָנגעשטעלטע אין דעם „פריען געדאַנק"? מסתמא מוז עס דאָך ליגען אין איהם, מען קאָן זיך אין איהם נישט פערליבען, אָבער מען קען איהם אָננעהמען פאַר פעהיג צו זיין אַ שפּיאָן.

ער האָט נישט אויפגעהערט צו פייניגען זיך מיט די שווערסטע געדאַנקען און האָט זיך נאָך קיינמאָל אַזוי עלענד נישט געפיהלט, ער האָט אַפילו אַ טראַכט געטון פון זעלבסטמאָרד אַדער אַנשיכורן זיך, אָבער ווען ער האָט זיך ביטער געפייניגט מיט דעם געדאַנק אַז קיינער ליבט איהם נישט, האָט ער זיך דערמאָנט אין זיין מוטער, אויף דער אַלטער פרוי, אין דער ווייטער שטאָט, וועלכע ליבט איהם אַזוי האַרציג און טריי.

יענעם אָוונד איז ער אַוועקגעפאָהרען צו זיין מוטער.

(סוף מאָרגען).

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאַקטוירים-ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקה.

און מענער-שוועכע אַנשליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראַ-לאַנישע און נערוועז-קראַנקהייטען.

קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט ראַסטעטיק.

-- טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוונד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.

עמט-אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נאָר קינדער און פרויען

זונטאָג פון 3 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.

בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען.

ווייזיט 3 זל.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

פון דאנדעל'ס-געריכט

אקציען-געזעלשאפט „אדאלף קעבש" בעט א „נאדזור"

די אקציען-געזעלשאפט אדאלף קעבש, האט זיך בעכטען געווענדעט צום האנדעלס-געריכט מיט א ביטע וועגען „נאדזור" אויף דריי חדשים.

די פירמע אדאלף קעבש עקזיסטירט 31 יאהר און איז איינע פון די עלטסטע און בעדייטענדסטע שטרימף-פאבריקען אין לאדז, אין יאהר 1928 האט זיך געגרינדעט די אקציען-געזעלשאפט מיט א גרונד קאפיטאל פון 500 טויזענד זל. איצט איז דער גרונד קאפיטאל 1,500,000 זל. די לעצטע צייט האט די פירמע געליטען גרויסע היזקות און האט אויך גע-ליטען צוליב'ן פאלען פון ענגלישען פונט.

אין בילאנס שליסען זיך די אקטיווען מיט דער זומע פון 3,903,182,87 זל.

אין דער ביטע גיט די פירמע אן דעם סאנאציע פלאן, אז זי האט אלע מעגליכקייטען צו דעקען די חובות.

דער ענין וועט בעטראכט ווערען אויף איינע פון די נאהענסטע זיצונגען פון האנדעלס-געריכט.

*

אין סעפטעמבער איז פארגעקומען א זיצונג פון די קרעדיטארען פון דער געזאלענער פירמע אקצ. גען. מוריציי טוימאן, אויף דער פערזאמלונג האט די פירמע פארגעלעגט צו רעגולירען די חובות אויף צוואנציג פראצענט, אויסצוצאהלען אין לאנגטער-מיניגע ראטעס, צוליב דעם וואס דער רוב קרעדי-טארע זענען געווען פאר דער רעגולאציע, האט דאס געריכט דעם אפמאך בעשטעטיגט. דער ענין איז שוין מעהרערע מאל בעטראכט געווארען דורכ'ן גע-ריכט. אייניגע גרעסערע קרעדיטארען האבען פער-לאנגט דעם אפמאך נישט צו בעשטעטיגען און צו בעשטימען א ביים מערמין, דאס געריכט האט דע-ריבער אויף דער לעצטער זיצונג בעשלאסען נאך אמאל צוזאמענצוזופען די קרעדיטארען כדי צו וועהלען א סינדיק, געגען דעם בעשלוס האט די גע-פאלענע פירמע אפגעגעבען אן אפעלאציע צום אפע-לאציע-געריכט אין וואַרשא.

דער פראצעס וועט בעטראכט ווערען אויף דער נאהענטער זיצונג פון אפעלאציע - געריכט אין וואַרשא.

„קרעדיטען פאר אל"

אנ'אפערע פון א באנק-„דירעקטאר"

(2) א געוויסער קאזשימיערוש שטשעפקאווסקי גלאוואצקע 5, האט זיך אנגאנסירט אין די צייטונגען אז ער איז פערטרעטער פון א פויזנער באנק אויז יעדער וועלכע צאהלט איין 150 זל. אלס פאי און, אין משך פון פינף חדשים צו פינף זל. א חודש בעקומט א קרעדיט ביז 15.000 זלאטעס.

פערשטעהט זיך, אז קיין בעלנים אויף א על-כע „מציאות" האבען נישט געפעהלט, דער „די-רעקטאר" האט אויך געהאט אגענטען, וועלכע האב-בען ווערבירט מיטגלידער פאר דער באנק, אזוי-ארום האבען א גרויס עצאהל מענשען איינגעצאהלט די דערמאהנטע פאיען און א חוץ דעם געגעבען געוויסע סומען דעם „דירעקטאר" פער טון א „טובה" אין דער באנק.

טשעפקאווסקי האט זיך נישט בעגנוגענט בלויז מיט דער פויזנער באנק און האט אויך אריינגעצוי-גען אין זיין „ארבייט" א קראקאווער באנק.

ערשט האט זיך אויסגעוויזען אז די איינגע-צאהלטע געלדער האט דער „דירעקטאר" פערנוצט אויף אייגענע צוועקען און די באנק ווייסען גאר-נישט פון דיערע נייע מיטגלידער.

עטליכע געליטענע האבען וועגען דעם געמאל-דען דער פאליציי און דער ענין איז איבערגעגעבען געווארען דעם אויספארשונגס-דיכטער.

4 פאמיליעס פערטשאדעט געווארען

געשטארבען נאך א פערטשאדעטער פון זאכאנטנא 61

(2) ווי מיר האבען שוין געכטען מיטגעטיילט זענען אויף זאקאיטנא 61 פערטשאדעט געווארען 7 פערזאן און איינער פון זיי, דער 70-יעהריגער מארצין טעיאש איז געשטארבען.

געכטען איז אויך געשטארבען אין שפיטאל דער צווייטער קרבן פון דעם זעלבען טשאד, דער 24-יעהריגער סטאניסלאוו טוטיי.

דער צושטאנד פון קזשעלאטשקים צוויי קינ-דער, וועלכע ליגען אין אנא מאריע שפיטאל, איז א האפנונגסלאזער.

* * *

(א) אויף פראנציסקאנער 3 איז געכטען פערטשאדעט געווארען פון א שלאכט-איינגעהייצטען אויוועז די פאמיליע יצחק גאלדמארב, זיין פרוי מלכה און זיין זוהן דוד.

דער דאקטאר פון פאגאטאוויע האט זיי ער-טיילט הילף און דוד'ן אפגעפיהרט אין א שווערען צושטאנד אין שפיטאל.

(2) אויף ווספולנא 51 (ווירזוו) איז געכטען ווידער פערטשאדעט געווארען דער ארטיגער איינ-וואוינער וולאדיסלאוו קאניעטשני, זיין פרוי קלארא און זיין טאכטער אירענא.

די פאליציי האט זיך געלעגט שלאפען ביי אנ'איינגעהייצטען אויוועז, פון וועלכען עס איז ארויס א טשאד. אלע דריי זענען פערטשאדעט געווארען.

די פערטשאדעטע האט מען ערשט ענטדעקט נעכטען אין דערפריה. אין א שווערען צושטאנד האט די פאגאטאוויע אפגעפיהרט די פערטשאדעטע אין שפיטאל.

(א) אויף מאלא-גאס 3 איז פערטשאדעט געווארען די פאמיליע פראנטשישעק ליפסקי, זיין פרוי וואלעריא, זיינע זוהן טשעסלאוו און וויקטאר.

דער דאקטאר פון פאגאטאוויע האט זיי ער טיילט הילף און אפגעראטעוועט.

שרעקליכע דעמאראליזאציע צווישען קינדער

11-יעהריג יונגעל האט אנגעשטעקט מיט א ווענערישע קרענק אנ'8-יעהריג מיידעלע

(2) אויף גוסטאווגע גאס אין מאמאשאוו האט דער ארטיגער איינוואוינער ק. בעמערקט אויפ'ן קערפעריל פון זיין 8-יעהריג מיידעלע פערדעכטיגע מלעקען.

פרעגענדיג ביי א דאקטאר, האט דער לעצ-טער פעסטגעשטעלט, אז דאס מיידעלע איז אנגע-שטעקט מיט א ווענערישער קרענק. ערשט דא האט דאס מיידעלע דערצעהלט, אז דעם שכנ'ס 11-יעהריג יונגעל יאן ד. האט איהר איינמאל אריינגעפיהרט אין א קאמער און זאגענדיג איהר, אז זי ווערט זיין „קאכאנקע" האט ער מיט איהר געהאט „ליבעס בעציהונגען".

די ערצטליכע אונטערזוכונג האט אויך פעסטגעשטעלט, אז דאס 11-יעהריגע יונגעל איז אנגעשטעקט מיט א ווענערישע קרענק.

פאליציי פיהרט די ווייטערדיגע אויספאר-שונג און דער ענין איז איבערגעגעבען געווארען דעם געריכט פאר מינדעריעהריגע.

באראקטעריסטישער אורטייל פון העכסטען געריכט

וועגען בעצאהלען פאר איבער'שעה'ז

אין א קאלאניאל-געוועלב אויף פיעטריקא-ווער גאס האט געארבייט אלס עקספעדיענטקע א געוויסע אנטאנינא ראלינסקא, זי האט בעק'מען 150 זלאטעס א חודש. ווען זי איז געקינדיגט געווארען פון פאסטען, האט זי אנגעקלאגט די פירמע אין געריכט, אז זי האט געארבייט צו 14 שעה א טאג און פערלאנגט בעצאהלט פאר אי-בערשעה'ן.

דאס ארבייטס-געריכט האט איהר צוגעמשפט 7.30 זלאטעס.

דער געוועלבער האט אפעלירט אין קרייז-געריכט און האט אנגעגעבען מאטיווען, אז זיין אנועשטעלטע האט באלד געוואוסט, אז זי וועט מוזען ארבייטען 14 שעה א טאג.

דאס קרייז-געריכט האט אנולירט דעם אור-טייל פון ארבייטס-געריכט. די אינצידענטע אנ-געשטעלטע האט אפעלירט צום העכסטען געריכט אבער אויך דאס העכסטע געריכט האט אנערקענט, אז דער אנגעשטעלטער קוינט נישט פאר די איבער-שעה'ן, ווייל זי האט זיך סריהער וועגען דעם נישט אויסצערעדט.

האנדווערקער און פאבריקאנטען-אונטערנעמונגען

זענען פטור פון אויסקויפען פאטענטען

(2) ביז'ן סוף פון יאהר 1928 האט די פי נאנץ-מאכט געהאלטען, אז די אונטערנעהמונגען, וואס בעשעפטיגען איין ארבייטער מוזען אויסקוי-פען א פאטענט.

אין יאהר 1928 האט דאס העכסטע געריכט ארויסגעגעבען אנ'אירטייל, אז האנדווערקער-אונ-טערנעמונגען מיט איין ארבייטער דארפען נישט אויסקויפען קיין פאטענטען, נישט קוקענדיג דערויף האט די פינאנץ-מאכט דעם דאזיגען אורטייל נישט אנערקענט בנוגע פאבריקאנטען וואס בעשעפטיגען נאר איין ארבייטער. איצט איז נאכאמאל ארויס-געגעבען געווארען א דעציזיע, אז אויך אועלכע אונטערנעהמונגען זענען פטור פון א פאטענט.

א שרפה אין קאנסטאנטין

2 יודישע פאמיליעס זענען געבליבען אהן א דאך

(2) עהערנעכטען ביינאכט האט אין קאנסטאנ-טין אויסגעבראכען א שרפה, אין א הילצערן הויז אויף 11 ליסטאפאד גאס.

די רעטונגס-אקציע פון די פייערלעשער האט אנגעהאלטען ביז פארטאגס, דאס גאנצע הויז איז פערברענט געווארען, די איינוואוינער האבען קוים בעוויזען ביינאכט ארויסגעלויפען פון ברענענדען הויז.

6 פאמיליעס זענען געבליבען אהן א דאך איבער'ן קאפ, דערונטער די יודישע פאמיליעס חיים באטשאן און ריחל קאלנערוש.

דער היזק איז זעהר גרויס.

דאנערשטאג
3
כג
פסלו תרצ"ב

דעצעמבער
זון-אויפגאנג 7.17
זון-אונטערגאנג 3.30

אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע

(2) דער אונטערשטיצונגס-אמט פאר ארבייטס-לאזע ביים לאדזער מאניסטראט איז מודיע, אז פון היינט, דעם 1 דעצעמבער הויבט מען אן אנ-צונעהמען אנמעלדונגען פון ארבייטסלאזע פיזישע ארבייטער אויף דער דריינגענדער מלוכה'שער אונטערשטיצונג.

די כללים פאר די, וואס מעלדען זיך איין זענען דיזעלבע, וואס זעיצן געווען לעת-עתה.

איינמעלדען זיך דארף מען, לויט פאלגענדען סדר:

היינט, דאנערשטאג, דעם 3 דעצעמבער:
M N O
פרייטאג, דעם 4 דעצעמבער:
P R S
שבת, דעם 5 דעצעמבער:
T U W Z Ż

די ארבייטסלאזע דארפען צושטעלען:

1) א פערזענליכען דאקומענט, א פאס, אדער אנ'אנדער פאפיר, וואס בעשטעטיגען די פערזאן;
2) א לעגיטימאציע פון פופ מיט קאנטראל-שטעמ-פלען; א פערזיכערונגס-ביכעל פונ'ם ארבייטסלאזען, ווי אויך עווענטועל, פון די משפחה-מיטגלידער וועלכע וואוינען מיט איהם צוזאמען און פיהרען איין ווירטשאפט.

קריטישע לאגע פון די יודישע שאכערס

די טעג איז פארגעקומען אין שאכער-פער-איין א אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג.

די פערזאמלונג עפענט דער פרעזעס ה' נייפאן, וועלכער שילדערט אין א לענגערע רעדע די שרעקליכע לאגע פון יודישען שאכער.

אין יעצטיגען קאטאסטראפאלען ווירטשאפט-ליכען מאמענט לעבט דער שאכער אדורך א שרעקליכען קריזיס. צוליב די אלגעמיינע פער-ארימקייט פון דער לאדזער בעפעלקערונג ווערט ווייניג אלטווארג פערקויפט און עס איז אויך נישטא וועמען צו פערקויפען. צו דעם זענען נאך צוגעקומען די גרויסע הורטאוניקעס אלטווארג-סוחרים, וועלכע קויפען אלטווארג אין די ציקער-ניעס אין רעסטאראנען און צוליב דעם פערלירען די שאכערס זייער פרנסה.

צום סוף ווערט בעשלאסען ווענדען זיך צו דער יודישער קהלה און צום רעטונגס-קאמיטעט, וועגען הילף ווי אויך צו דער לאדזער בעפעל-קערונג וועגען נישט פערקויפען אלטווארג נאר די שאכערס.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) פאטאש (קאשטשעלנא פלאץ 10), כא-רעמזא (פאמארסקא 12), מילער (פיעטריקאווער 46), עפשטיין פיעטריקאווער 225), גארטשינסקי (פשש-יאזד 59), אנטאניעוויטש (פאביאניצקא 50).

לכבוד חנוכה
איז די שענסטע מתנה
נור א שטהנע פערפום-באנבאניערקע
געקויפט אין דער איבעראל רענאמירטער
פערפומעריע פון
J. DRUKIER
5 ZAWADZKA 5, tel. 175-92.
וואו עס געפינט זיך שטענדיג אויף לאגער
א רייכער אויסוואהל פון אלערליי
פון אין- און אויסלאנד.
קאסמעטיק
קאנקורענץ - פרייזען !
קאנקורענץ - פרייזען !
בעמערקונג: סאר ענגראסיסטען - בעדייטענדע ראבאטען.

אנ'אויטא אין פלאַמען

יורקעוויטש האט פערלאשען די שרפה אבער אַלין בעקומען שווער וואונדען

(2) אין די אויטאָ-גאַראַזשען פון דער פירמע „קאַרפאַטי" גאַרוטאַוויטש 55, געפינט זיך אויך איין גאַראַזש, וועלכער איז פערנומען דורך דער עקספּעדיציע-פירמע ראָטבאַנד, זשעלאַזנע 6.

נעכטען איז אין דאָזיגען גאַראַזש אריינגע-פאָהרען אנ'אויטאָ, וואָס געהערט צו א געוויסען קאָשטשאַנסקי פון קאַליש

דער שאָפער האָט אָנגעהויבען צו רעפּערירן דעם אויטאָ, פּליצלינג האָט אויפגעריסען דער בענ-זין-רעזערוואָאַר און דער אויטאָ איז בעלר געוואָרן אַרומגענומען מיט פלאַמען.

דער שאָפער האָט זיך קוים געראַטעוועט מיט'ן לעבען. דער לייטער פון דער פירמע „קאַר-פאַטי" יורקעוויטש האָט געזעהען, אַז דער גאַנצער גאַראַזש איז בעדראָהט, האָט ער איינגעשטעלט דאָס לעבען און אריין לעשען דעם ברענענדען אויטאָ. דאָס האָט זיך איהם איינגעגעבען, אָבער אַליין האָט ער בעקומען שווערע ברענדוואונדען. די פאָגאָטאָוויע האָט איהם צרטיילט הילף. דער שאָדען איז גרויס.

זיך געוואַרפען מיט א האַק אויף זיין פאָטער

(2) אין קרייו-געריכט איז נעכטען פערמשפט געוואָרען מיט 8 חדשים תפיסה דער 31-יעהריגער יוזעף פראַוויץ, וועלכער איז געווען בעשולדיגט, אַז ער האָט דעם 25. אויגוסט ה. י. געוואָלט דערמאָרדען מיט א האַק, זיין פאָטער יאַן.

צום גליק איז דער אַלטער יאַן אָפּגעקומען בלויז מיט עסליכע וואונדען, פון די קלעפּ, וואָס זיין זוהן האָט איהם געגעבען מיט דער האַק.

ווידער פערטשאַדעט געוואָרען 2 פערזאָן

צוליב א שלעכט איינגעהייצטן אויוועז

(2) נעכטען זענען אויף זאַווישא 34 יידער פערטשאַדעט געוואָרען צוליב א שלעכט אייגגע-הייצטען אויוועז דאָס פאָרפאָלק סטאַניסלאַוו און זאָפיא סקראָבינסקי. די ארויסגערופענע פּאָגאָטאָוו-יע האָט ביידע אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל פון דער קראַנקען-קאַסע.

צוזאַמענשטויס צווישען א לאַסט-אויטאָ און א פוהר

אויפ'ן שאָסיי צווישען טורעק און קאַליש איז פאָרגעקומען א צוזאַמענשטויס צווישען א לאַסט-אויטאָ און א פוירישען וואָגען. דער וואָגען איז אינגאַנצען צושמעטערט געוואָרען. 9 קאַסטענס איי-ער זענען צובראָכען געוואָרען.

א גרויסע חנוכה-פייערונג

אין דער יודישער טויב-שטומע-שולע „עזרת-אלמים"

די טויב-שטומע-שולע „עזרת אלמים" אָרדענט איין דעם קומענדיגען זונטאָג, 6 א זייגער אָוועגד אין אייגענעם לאָקאַל, זשעלאַזנא 23 א חנוכה-אָוועגד מיט א רייכען פּראָגראַם. דאָס וואונדערבאַרסטע אין דעם פּראָגראַם איז א טויב-שטומער שילער וועט בענשען חנוכה-ליכט.

„עזרת-אלמים" איז איינע פון די וויכטיגסטע און נוצליכסטע אינסטיטוציעס אין אונזער שטאָט. עס ווערען דורך איהר ערצויגען און אויסגעביל-דעט העכער 45 אומגליקליכע שילער צו נוצליכע בירגער. די שווער-געפּרובטע קינדער בעקומען אלגעמיינע און יודישע בילדונג און נאָכ'ן ענדיגען די שולע ווערען זיי אויסגעבילדעט אלס פאַכלייט אַזוי, אַז זיי בעקומען די מעגליכקייט אליין צו פערדיגען אויף חיונה און דאַרפען נישט פאַלען קיינעם צו לאַסט. ביי דער פייערל-כקייט וועט דאָס פּובליקום האָבען די מעגליכקייט זיך צו אי-בערצייגען דאָס וואונדער, וואָס די טויב-שטומע שילער מאַכען אין זייערע לימודים.

דער איינגאַנג איז אומזיסט.

אַכטונג טויבשטומע

די פערוואַלטונג פון יודישען טויב-שטומען-מעראיין איז מודיע די מיטגלידער, אַז ווער עס איז פעראינטערעסירט צו בעקומען געלד-שטיצע; פּראָוויאַנט און בעהייצונג, דער זאָל קומען שבת דעם 5-טען גרודזיען ה. י. 5 אָוועגד אין לאָקאַל פאַלודניאָווא 4 פּראָנט 2 טען שטאָק.

פון „קאָקטייל"

דאָס היינטיגע פּראָגראַם פון אויסגעצייכענ-טען פּוילישען רעווי-טעאַטער „קאָקטייל", פשע-יאַזד 34, בעשטעהט פון שטאַרק געלונגענע 18 נומערען, הומאָר, טאַנץ, סקעטשען און געזאַנג, וואָס עס פיהרען גלענצענד אויס די אַרטיסטען: קאַרנערע, בעטהער, לאָסקאָווסקי, גרעי, טשאַכאַר-סקאַ, שמאַר, ראָסילאַנאַ, איזשיקאָווסקי, טאַטאַר-קעוויטש און דער באַלעט.

יודיש טעאַטער אין פילהארמאניע

דירעקציע: דוד צעלמייסטער און א. בעזמאַן.

זונטאג, ד. 6 דעצעמבער

9 א זייגער אין אוועגד ווערט געגעבען

א גראַנדיעזע פאַרשטעלונג

לכבוד חנוכה

3 פיעסען אין איין אוועגד 3

עס וועט געשפּילט ווערען מיט'ן לאַדזער ליבלינג

רעגינא צוקער

אין דער הויפּט-ראָלע און מיט'ן אנטייל פון

גאַנצען אנסאַמבל

.1

ד"ר טאַטענ'ס זונדעלע

(1-טער אקט)

.2

צום ערשטען מאל אין לאַדז

דאָס עיבור-יאָהר

(קאַמעדיע אין 1 אקט) אויסגעפיהרט פון סאַרל צימבאַליסט.

.3

דאָס חזנ'דער

(2-טער אקט)

.4

א שלאַגער-דיווערטיסמענט

— א. ב.:

חנוכה-לאַטקעס

מיט'ן אנטייל פון:

בערטא זאַסלאַווסקאַ — פאָלקס-לידער

קאַראָל צימבאַליסט — אָפּגעגעבען ברויט

לאָלא יאַקובאָוויטש — 1) ווער וויל א כלה, 2) אַלטע מויד

לעאָן געטליכערמאַן — 1) דער שכור, 2) א חבר איז לעבן

רעגינא צוקער —

אין איהר פערשידענאַרטיגען רעפּערטואַר

שלמה הערשקאָוויטש — 1) ליבע פון א גגב, 2) פאַפּורי

אָלא שליפקאָוויטש — פאָלקס-לידלעך

דוד האַמבורגער — א חלום פון א רוסישען גענעראַל

הערש באַלבירסקי — 1) כ'וויל א מעדעל, ווי מיין מאַמע איז געווען, 2) איילט זיך נישט מעדלעך

דיריגענט בלומשטיין. ביהנע-מייסטער סלמז גוטמאַן. סופלאָר י. אייזענבוים

אנ'עקסטרא מתנה דעם לאַדזער טעאַטער-עולם!

צו יעדען בילעט ווערט צוגעגעבען צום אָנדענק א פאָטאָגראַפיע פון רעגינא צוקער.

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאַסע פון פילהארמאניע. פריי-קאַרטען זענען נישט גילטיג.

צו דער לאַדזער יודי-שער עפענטליכקייט

(אויפמלערונג)

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס דאָס ביורא פון „יעאָס" אין לאָדז איז שוין זייט 2 חדשים נישט טעטיג, פיהלט זיך די פערוואַלטונג פון „יעאָס" פערפליכטעט אויפצוקלערען פאַר דער לאָ-דזער עפענטליכקייט די פאַקטישע זאַכלאַגע.

צוליב די שווערע מאַטעריעלע פערהעלטני-שען, אין וועלכע די „יעאָס" אין לאָדז האָט זיך געפונען אין די לעצטע חדשים, וואָס האָבען זיך נאָך פערערגערט דערמיט, וואָס די צענטראַלע האָט אָפּגעשטעלט דאָס ערטיילען די יעהריכע סובסידיע דער היגער אָפּטיילונג, איז די פערוואַל-טונג געווען געצוואונגען צו שליסען צייטווייליג דאָס ביורא. דאָס דאַרף אָבער באַין אופן נישט בע-טראַכט ווערען אלס א ליקווידאַציע פון לאָדזער „יעאָס". די פערוואַלטונג וועט צוריק בענייען די טעטיגקייט פון דער ביורא, ווען דער דעפיציט פון דער היגער אָפּטיילונג וועט אין א געוויסער מאָס געדעקט ווערען.

צו דעם צוועק אפעלירט די פערוואַלטונג צו אלע מיטגלידער פון „יעאָס" אין לאָדז, אַז זיי זאָלען ווייטער צאָהלען רעגולער זייער מיטגליד-אָפּצאָל, ווייל וואָס גיכער די חובות וועלען גע-דעקט ווערען, אלץ גיכער וועט ערמעגליכט ווערען די בענייאונג פון דער טעטיגקייט פון ביורא.

די קורצע צייט וואָס דער „יעאָס" איז נישט טעטיג אין אונזער שטאָדט, האָט אמבולטסטען בעוויזען די נויטווענדיגקייט און נוצליכקייט פון אונזער אינסטיטוציע. הינדערטער יודישע עמיגראַנ-טען זענען געבליבען אָהן שום הילף און שוץ, צענדליגער מינדעריעהריגע עמיגראַנטען קענען נישט אָפּפאָהרען, ווייל ס'איז נישטאָ קיינער וואָס זאָל האָבען איבער זיי אָנ'אויפזיכט בעת דער רייזע, טויזענדער קרובים-זוכער קלאַפּען אומזיסט אָפּ די טירען פון דער קהלה, ראַבינאַט און יודישע רעדאַקציעס און בעטען זיי געבען א מעגליכקייט צו פערבינדען זיך מיט זייערע קרובים מעבר לים.

מיר זענען דעריבער איבערצייגט, אַז אונזע-רע מיטגלידער און אלע פריינד פון דער איינציגער יידישער עמיגראַציע-געזעלשאַפט „יעאָס" וועלען אונז בייהילפיג זיין אין אונזער אקציע אין אונז געבען די מעגליכקייט צוריק צו עפענען די ביורא פון „יעאָס".

אין נאָמען פון דער פערוואַלטונג:

(—) אברהם קאָן (וו. פרעזעס)

(—) דיר. ש. ריגער (עהרן-סעקרעטאַר)

(—) ד"ר א. טאַרטאַקאָווער.

פון ליבא „בייקא"

אין קינאָ-טעאַטער „בייקא" ווערט איצט גע-שפּילט מיט גרויסען ערפאָלג דאָס העליכע בילד אין וועלכען עס נעמען אנטייל די גוט-בעריהמטע אין בעקאַנטע פילם-אַרטיסטען און גרויסע קאָמיקער פאַט אַז פאַטאַשאָן, וועלכע זענען אין דער ראָל אלס שיסער. דער דאָזיגער פילם פערמאָגט זעהר פיל פרעהליכע סצענעס וועלכע ווייסען זעהר גוט דאָס פּובליקום.

אויסערן פּראָגראַם ווערט געשפּילט די פריי-ליכע קאָמעדיע „דער טייוועל".

סיי דאָס הערליכע שפּילען פון די אקטיאָרען און סיי די הערליכע אויסשטאַטונג פון ביידע פיל-מען לאָזען איבער אויף די צושויער א זעהר גו-טען איינדרוק.

די מיזיקאַלישע אילוסטראַציע וועלכע איז ספּעציעל צוגעפּאַסט צום אינהאַלט פון בילד- אונ-טער דער לייטונג פון ה' מ. לידויער.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

דאָנערשטאָג, דעם 3. דעצעמבער

11.58 צייט-סיגנאַל 12,10 גראַמאָפאָן 12,35 שול-פריהמאָרגען אין פילהארמאָניע. 3.50 פּראָגראַם פאַר קינדער. 4 20 לעקציע פּראַנצויזיש. 4,40 גראַמאָפאָן. 5,10 פאָרלעזונג. 5,35 קאַמערל-קאָנ-צערט 7.15 קאָמיניקאַט פון לאָדזער האַנדעלס-קאַמער. 7,30 רעפּערטואַר. 7,45 ראַדיאָ-פּרעסע. 8,00 פאָרלעזונג. 8,15 לייכטע מוזיק. 10,10 קאָ-מוניקאַטען 10,30 לייכטע און טאַנץ-מוזיק.

שיימלען

מיט פאַריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שיימלען

ווערען ערשטקלאַסיג און רעיעל אויסגעאַרבייט

צו ביליגע פרייזען

ביי קערש, סקווערעוואַ 15

לינקע אָפּיצינע, 1-שטער שטאָק.

פון קרן קימת לישראל

פלענאר־ווצונג. — חנוכה־אקציע. — פרייוויליגע פושקע־לעהרונג. — גראטולאציע־טעלעגראמעס

היינטיגע וואך איז אפגעהאלטען געווארען א פלענאר־ווצונג פון קק"ל מיט די פארשטעהער פון ציוניסטישע גרופירונגען און יוגענד־ארגאניזאציעס. צווישען אנדערען איז אויך ברייט ארומגערעדט געווארען דער פלאן פון דער ספעציעלער זאמלונג, וואס איז פראקלאמירט געווארען דורכ'ן הויפט־דירעקטאריום אין ירושלים אין צוזאמענהאנג מיט דער פייערונג פון 50 יעהריגען יובילעאום פון חבת־ציון און 30 יעהריגען עקזיסטענץ פון קק"ל, וועלכע פאלט אויס דעם היינטיגען ווינטער.

עס איז בעשלאסען געווארען צו ארגאניזירען א גרויסע יובל־אקציע פאר'ן „כפר־ביל"ר", אין וועלכע עס זאלען זיך בעטייליגען די פלטערע ציוניסטישע עסקנים אין אויך איינגערעכנען א אימפאזאנטע יובילעאום־אקאדעמיע מיט דער בעטייליגונג פון בעקאנטען העברעאישען שריפטשטעלער און חובבי־ציון־טויער א. דרו אגאזו פון א"י.

נעכטען האט זיך אנגעהויבען אין אונזער שטאט די טראדיציאנעלע חנוכה זאמלונג, וועלכע ווערט געפיהרט אונטער דער לאזונג: „30 יאהר גאולת הארץ־א־ב"ש.

די זאמלונג וועט דויערן ביז'ן 20 ד. ח און איז איהר בעטייליגען זיך אלע מיטגלידער פון די ציוניסטישע גרופירונגען אויך יוגענד־ארגאניזאציעס.

מיט'ן אנהויב פון נייעם בודזשעט־יאהר איז דער היגער קרן־קימת־קאמיטעט צוגעטרעטען צו רעארגאניזירען דעם פושקע־צווייג, וועלכער איז איינער פון די וויכטיגסטע הכנסה־קוואלען פון קק"ל.

די פושקע־לעהרונג, וועלכע קומט פאר יעדען חדש איז איבערגעגעבען געווארען די מיט־גלידער פון די יוגענד־ארגאניזאציעס, וועלכע שטעלט צו דער דיספאזיציע פון דער דאזיגער ארבייט די עלטערע מיטגלידער פון די ארגאניזאציעס.

אין די נאהענטסטע טעג וועט אויך אונטער־גענומען ווערען א גרעסערע אקציע פון פערטיילען נייע קק"ל־פושקעס צווישען די איינוואוינער פון דער שטאט.

זייט א גרויסע צייט איז ווידער זעהר פאפולער געווארען צווישען דער היגער יודישער בעפעלקערונג דאס שיקען וואינש־טעלעגראמעס ביי פערשידענע געלעגענהייטען ווי חתונות פערלאזונגען און אנדערע שמחות, דורך דעם קרן קימת לישראל.

די טעלעגראמעס ווערען אפגעגעבען פינקטליך און צו דער צייט. מיט'ן בענוצען זיך מיט קק"ל טעלעגראמעס ווערט געגעבען א מעגליכקייט ארייננצוטראגען דעם נאציאנאלען מאמענט אויף דער יודישער שמחה און גלייכצייטיג מיטהעלפען צו פערגרעסערען די הכנסות פון יודישען נאציאנאל־פאנד.

קאמף מיט פראפעסיאנעלע ליציטאנטען

די פינאנץ־מאכט האט זיך גענומען צו רעגולירען דעם ענין

(א) אזא „פארשטעלונג" זעהט מען אין לאדז זעהר אפט. נאך יעדען סעקורסטאטאר געהען נאך א גאנצע כמארע פרעפעסיאנעלע ליציטאנטען, וועלכע נעהמען געלד ביי די צאהלער זיי זאלען נישט קויפען, אדער זיי קויפען אפ דאס ארימע מעבעל ביי די צאהלער פאר נישטיגע גראשענס. ביי אזא האנדלונג האט גארנישט די פינאנץ־מאכט און דער צאהלער ווערט רואינירט.

די פינאנץ־מאכט איז אויפמערקזאם געווארען אויף דער עקעלהאפטער פראפעסיע פון די ליציטאנטען און האט ארויסגעגעבען א שארפע פערארדנונג ווגען דעם ענין. איצט איז אפשר פערהאן א האפנונג, אז דער ענין זאל ערלעדיגט ווערען לטובת ביידע צדדים.

פאדערונג פון „נומערוס קלאוזוס"

איז טשעכאסלאוואקישען פארלאמענט

פראג, (י.ט.א.) אויף דער לעצטער זיצונג פון טשעכאסלאוואקישען פארלאמענט האט דער טשעכישער קערעקטאר דעפ. וויטשאנעק געפאדערט איינצופיהרען אויף די הויכשולען א „נומערוס קלאוזוס" פאר אויסלענדישע סטודענטן, בעזונדערס פאר די יודען. געגען די אויסלענדער האט אויך גערעדט דער נאציאנאל־דעמאקראטישער דעפוטאט האין. דעפ. וויטמאנעק האט ערקלערט, אז די מלוכה גיט אויס יעהרליך א מטמון מיט געלד אויף דער אויסבילדונג פון אויסלענדער אין די טשעכאסלאוואקישע הויכשולען, וועלכע פערבלייבען נאכ'ן ענדיגען זייער שטודיום אין לאנד און נעמען צו דאס ברויט דער טשעכישער אינטעליגענץ. חץ דעם זענען די אויסלענדער אויך פאליטיש א נישט־געוואוינשענער על מענט. דעפ. האין האט אין זיין רעדע געפרעגט, צי די רעגירונג האט וועלכע עס איז קאנקרעטע התחייבות'ן, וואס צווינגען איהר צו זיין אזוי מילד נאכגיבינ לגבי אויסלענדער, וואס קומען אין אזא גרויסער צאהל שטודירען אויף די טשעכאסלאוואקישע הויכשולען.

פראג, (י. ט. א.) נאך דער אוואנטורע פון לעצטען פרייטאג אויף דער אוניווערזיטעט אין בראטיסלאווא (פרעשבורג) געגען די יודישע סטודענטען פון פולען איז דארט ווידער איינגעטרטען פולשטענדיגע רוה. די אנגעגרייפטע סטודענטען האבען אינטערווענירט ביים פוילישען קאנסול. דאס רעקטאראט פון דער פרעשבורגער אוניווערזיטעט האט מיטגעטיילט, אז עס זענען אנגענומען געווארען אלע מיטלען, אז עס זאלען זיך שוין נישט איבער'חור'ן קיין שום אנטי־יודישע דעמאנסטראציעס. חוץ איינינע עקסטרעם־שאוויניסטישע צייטונגען, האט דאס פרעשבורגער געשעהעניש נישט געפונען קיין שום אפקלאנג אין דער פראגער טשעכישער אין דייטשער פרעסע.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"
דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאן.

דער לאדזער ליבלינג
רעגינא צוכער
און אלע ארטיסטען פון פילהארמאניע פערבעטען אלען אלען אויף דעם פרייטאג און שבת אין פילהארמאניע אויף ציטאדעליסט'ס גרויסע נייע אויפפיהרונג
חנוכה־פרעמיערע!
ביילקע אין אדעס!
מיט רעגינא צוכער אלס „ביילקע" אין 3 גרויסע אקטען מיט 24 די שענסטע לידער, קיפלעטען, דועטען, טערצעטען און נייע טענץ.
צום ערשטן מאל אויף דער יודישער ביהנע איז פוילען
שבת, 12 פריה אמתנה דעם לאדזער טעאטער־עולם
פריהמאָרגן־פארשטעלונג איינהייטס־פרייזן אלע פלעצער אין פארטער צו 1 זל.
באלכאן גאלעריע — 50 גר. ווער עס קויפט פריהער, בעקומט א בעסערען פלאץ.
ס'ווערט געשפילט די העכסט־קאמישע אפערעטע
פון כתריאל'עווקע ביז ניו־יארק
יעדער קען מיטנעהמען א קינד בחנם!
בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

צום זכרון פון דעם
ג'פובליקום!
מיר עמפעהלען דעם קאנקורענצ־לאזען רעפערטואר פון קלאנג־קינאָ
„CAPITOL"
דוד גאלדער
פילם, וואס ריהרט ביז טרעהרען אלע מעישען און אלע ראסען.
„27 X"
מעכטיג מייסטרוועריק רעזשי Sternberg
מיט דער אונפערגלייכליכער
Marlena Dietrich
„די בלום פון אלזשיר"
ווייטערריגער רעפערטואר קימט.

אויטאנעמישע שווייסונגען
מעטאל־בעארבייטונגען
שלאסערי־ארבייטען
מאשינען־טיילען
פיהרט אויס ביליג
J. REDER, Łódź
קאנסטאנטינער 11/13
(רוג זאכאדניא)

וואַרנונג!
צוליב דעם, וואס אויפ'ן מארק האבען זיך בעווייזען נאכמאכונגען פון אונזער פרעפאראט קרעסאלאן, וואָרנען מיר נישט צו קויפען די פערשידענע סארטען פאלסיפיקאטען און בעטען גוט אכטונג צו געבען אויף די אריגינעלע פערפאקונג פון קרעסאלאן פון דער פירמע ר. באַרטשיקאווסקי אקב.־געז. אין פויזען מיט'ן סחו"ה־צייכען ערבע רעגיסטרירט אין געזונדהייטס אמט אונטער'ן נומער 1031.
באַרטשיקאווסקי'ס אריגינעלער קרעסאלאן
קען אנגעווענדעט ווערען מיט א זעהר גוטען רעזולטאט ביי אלערליי קראנקהייטען פון
אטעם־ארגאנען, טובערקולאז, הוסט, שווערער אטעם (אסטמע), שטיקענדען הוסט (כאלוש) א.א.וו.
קרעסאלאן אלס פרעפאראט, וואס ענטהאלט קרעסאט, היט דעם ארגאניזם פון דער שעדליכער ווירקונג פון די געפעהרליכע מיקראבען, ווי אויך פון טובערקולאז־באצילען.
קרעסאלאן ערבע איז אנ'אינגלענדישער פרעפאראט און ווערט אנגעווענדעט אין אלע קראנקען־קאסעס אין פוילען.
קרעסאלאן ערבע איז זעהר אנגענעהם אין טעם און רייצט נישט דעם מאגען.
כעמיש־פארמאצעווטישע פאבריק
ר. באַרטשיקאווסקי, א. ג. אין פויזען

ר. איזראעל.

פערעלע

(35

א סענסאציאנעל־עראטישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

ביים פרעפעראנס־טיש זענען די באנקנאטען גע־פלויגען פון איינעם צום אנדערען, אין אנהויב האט ראזענטאל געוואונען, אבער באלד האט זיך דאס רע־דעל איבערגעדרייט און ער האט אנגעהויבען צו פערשפילען, ראזענטאל איז כסדר געגאנגען צום פארטפעל, פון דארט ארויסגענומען נייע פעקלעך באנקנאטען און די אוועקגעלייגט אויפ'ן טיש, נעבען זיך. דאס געלד האט באלד אריבערגעוואנדערט צו די צוויי פערשוינען וועלכע זענען רעקאמענדירט געווארען דורך פרידאן צום פרעפע־אנס.

ראזענטאל'ן זעהט אויס, האט זעהר וועניג איג טערעסירט זיין געלד ער איז געווען גאנץ גלייכ־גילטיג אפילו צום שפילען. ער האט געגוי גע־וואוסט, אז די צוויי פערשוינען מיט וועלכע ער שפילט זענען דא היימישע, זיי געפינען זיך דא אין זאל, נישט אלס צופעליגע געסט, נאר דאס זענען ספעציעל מענשען, וועלכע דארפען דא זאר־גען, אז די געסט זאלען טרינקען וואס מעהר שאמ־פאניער, זיי דארפען צו פערמיטלען, אז קיינער זאל נישט בעמערקען וועמען וועלכעס מיידעל אונ־טערצופיהרען און אויב ס'איז בויטיג דארפען זיי אויך זיך אוועקזעצען מיט די געסט שפילען אין קארטען און ביי זיי געוואונען וואס מעהר געלד. ראזענטאל האט זעהר גוט געוואוסט אז פרידא וועל־כע איז מיט אזא זאר־גפעלטיגקייט געשטאנען הינ־טער זיינע פלייצעס און איהם בעדינט, קוקט אריין אין זיינע קארטען און גיט געהיימנישפולע צייכענס די מיטשפילער וועלכע האבען אזוי ארום געוואונען ביי איהם דאס געלד.

— גענוג, האט ראזענטאל פלוצלונג געזאגט, גענוג געשפילט, איצט דארף מען זיך אביסעל פער־ווילען.

— זיכער אזוי, פאניע ראזענטאל, האט פרידא קאקעטירט, געוויס קארטען־שפילען קענט איהר דאך ביי זיך אין שטוב אויך.

ראזענטאל איז צוגעגאנגען צום אלגעמיינעם טיש, זיך איינגעגאסען א גרויס גלאז שאמפאניער און עס אויסגעטרונקען ביז'ן דנא. קיינער האט אויף איהם נישט געלעגט קיין אכט. די געסט זענען אלע געווען פערנומען מיט די ווילדעסטע אריגיע. דאס אויסגעלאסענע געלעכטער פון די מיידלעך, די הייזעריגע געשרייען פון די שיכורים, די טענער פון דער פיאנא — אלץ איז געווען אויסגעמישט צו־זאמען.

הערמאן ראזענטאל האט זיך געוואלט צוהאלטען די אויערען אז ער זאל דאס אלץ נישט הערען, האט געוואלט צומאכען די אויגען, אז ער זאל נישט זעהען וואס דא קומט פאר, ער האט זיך אבער באלד גע־זעכאפט, אז ער מוז „האלטען פאסאן", און ער האט געדולדיג פערביסען די ליפען.

פרידא האט בעמערקט אז ראזענטאל'ן גע־פעלט ניצט דאס גאנצע עסק, און זי האט איהם איינגעריפן אין אויער:

— איך האב פאר איך עפעס ספעציעלעס, איך האב, וויסענדיג, אז איהר קומט אהער, אנגעגרייט אין דעם „לוקסוס־קאבינעט" א פרוי א פראכט, א שעהנקייט, וואס איהר האט אין אייער לעבען נישט געזעהען.

— גוט, האט ראזענטאל געזאגט, פיהרט מיך אהין אריין, ווייל דא עקעלט מיך, דא וועל איך מעהר נישט אויסהאלטען קיין פינף מינוט.

פרידא האט איהם געגעבען א וואונק, אז ער זאל איהר נאכגעהן, זי האט זיך ארויסגערוקט פון זאל אז קיינער זאל נישט בעמערקען, און ראזענ־טאל איז איהר דיסקרעט נאכגעגאנגען, זי האט ראז־זענטאלען דורכגעפיהרט דורך א לאנגען קאריידאר, און געעפענט איינע פון די טיר'ען וואס זענען געגאנ־גען פון קאריידאר אין פערשידענע צימערען.

ראזענטאל איז אריינגעקומען אין א פרעכטיג־איינגעאָרדענטען קאבינעט, דארט איז געווען א פייב־ליכע ריינקייט און אנ'אמת הערליכע אויסשטאטונג.

אין צימער איז קיינער נישט געווען, ראזענטאל איז געבליבען אליין און געוואר'ט ביז פרידא וועט צוריק אריינקומען. ער האט נישט געדארפט לאנג וואר'טען, ווייל באלד איז זי צוריקגעקומען צוזאמען מיט א בלאנד מיידעל, מיט גרויסע בלויע אויגען, אנגעטון אין א דין דורכזיכטיג קליידעל. דאס איז באמת געווען א זעלטענע שעהנהייט וואס האט אויך געצוואונגען ראזענטאלען אז ער זאל זי גענוי אנ־קוקען.

פרידא איז מיט א שעלמישען שמייכעל ארויס פון צימער און דאס בלאנדע מיידעל האט פערשלא־סען הינטער זיך די טיר.

זי איז דאן צוגעגאנגען צו ראזענטאלען און איהם ארומגענומען, דער באנקיר האט זי לייכט אפגעשטויסען פון זיך און געזאגט:

— זעץ זיך אוועק דא אקעגען איבער מיר, איך וויל נאר קוקען אויף דיר.

— אבער, פארוואס, איך קען געגען פיל פער־געניגען.

— דאס וועלען מיר נאך זעהען און איצט זאג מיר, ווי רופט מען דיך?

— איך הייס דאר'א.

— און ווי אזוי קומט אזא הימלישקייט דא אר־הער אין אנ'עפענטליכען הויז?

— דו פרעגסט אזוי ווי אלע מאנסלייט וואס קו־מען דא אהער, נאר וואס דארפסטו דאס צו וויסען און נאך וואס זאלסטו מיר וועה טון, פארוואס זענט איהר אזעלכע שלעכטע.

— ניין, איך בין גארנישט אזא שלעכטער, איך פרעג דאס מיט א געוויסער כוונה, איך דארף דאס וויסען, נאר אויב דיר איז דאס נישט בעקוועם דארף מען נישט, וועל איך דיך פרעגען עפעס אנדערש:

— קענסטו אזא מיידעל ווי דו ביזט, וואס איז געווען ביי דיך אין הויז און וועלכע מען רופט די „שוואר־צע מאשא"?

— די שוואר־צע מאשא? האט דארא איבערגע־פרעגט, איך פערזענליך קען זי נישט, אבער איך ווייס ווער זי איז.

— טא זאג־זשע מיר ווער דאס איז. ראזענ־טאל האט דיסקרעט דעם בלאנדען מיידעל אויפגע־רוקט א באנקנאט אין בוזעם.

— פארוואס נישט, איך וועל אייך באלד זאגען.

(פארשזעצונג קומט).

גרויסע פרעכטיגע פרעמיערע!

„מיט דער פירשטינ'ס בעפעהל"

LILIAN HARVEY i HENRY GARATT

רייצענדער ליבעס ראמאנס פון אנעקסצענסרישער פירשטין מיט אנ'-אסיציר פון דער קעניגליכער גווארדיע.— די הויפט-ראלען קרעאירען: פאפולערע פרייזען פון די פלעצער. דער זאל איז שטארק בעהייצט.

די שענסטע ליבעס-פאראדע, רעזשי: H. SZWARC

אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג — 12.30 בייטאג.

קלאנג-קינא-טעאטער

APOLLO

היינט פרעמיערע!

דאפעל-פראגראם

1) „נאכט-פייגעלעך"

אין די הויפט-ראלען: Barbara Stanwych, Mary Prevost, Ralf Graves, Lawall Sherman

2) די בעקאנטע פון דער גאס

אין די הויפט-ראלען: BETTY COMPSON, JACK OAKIE, IWAN LEBEDIEW.

דאפעל-פראגראם

א מעכטיגע דרעמע, וועלכע רעדט צו די הערצער, פון'ם לעבען פון פרויען, וועלכע זענען געווארען געווארען אין תהום פון מענשליכען לעבען. :—:

קלאנג-קינא-טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!

די גרויסע פאריזער אפערע פול מיט גרויל און געהיימ-נישען, אין גרויסען קלאנג-מילם א. נ.

דאס געשפענסט אין דער אפערע

לוים דער בעריהמטער ערצעהלונג פון Gaston Leron

אין די הויפט-ראלען: דער אונפערגלייכליכער מייסטער פון דער מאסקע, וועמען מ'רופט דער מענש מיט טויזענד געזיכטער

MARY PHILBIN און די זיסע LON CHANEY

נעכסטער פראגראם: „ליבעס-פאראדע"

דער זאל איז גוט בעהייצט.

אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

קלאנג-קינא

MIMOZA

קילינסקיעגא 178

היינט און פאלגענדע טעג!

גרויסע פרעמיערע!

ANNA CHRISTIE

אין דער הויפט-ראל

GRETA GARBO

אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע

אנהויב 4 נאכמ., שבת און זונטאג 2 בייטאג

אויס'ן ערשטן סעאנס אלע פלעצער 60 גר

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערניפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויסערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאפ און עס פעלט ארויס אין דעם פוס און דער קראנקער און אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעל נומענע הילפ-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען פון מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשן פראפעסאר

דאקטאר בראכורעהינג בעוועטיגען זיכער דעם שווערסטן און געפעהרליכסטן ברוך. אויך פאר הויקערס דייטונגען מיט הייל-גארסעטען און אפשראטן פאר פערקרומטע פוס און פלאט-פוס ספעציעלע אנלאגען אין די שיך. מיגסטליכע נומענע פוס און הענד, גנטענע זאקען פאר די גרויסע קראנקע שדען. עסמפאנגס פון 9 ביז 1 נאכמ. און פון 3 ביז 7 אין שחנער

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע אין אונ-בערונגס נויטיג. דיפאסטן האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אויטאריטי מעסט-פראפעסארען: פריפ. ד"ר בראנטש, פראג. דר. י. מא רישלער, פראג. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

טיר נעהמען אויך שן טערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

א דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט דעם ח' דיר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלפשאנסקע 10 (פרעגט, אפטמער) בין איך בע-פרייט געוואָרען פון א שווערער אפעראציע, וואס האט מיך גערעטעט צוליב דער ברוך-קראנקהייט. אין דן קריטישסטע מעג האט ח' דיר. י. ראפאפארט נישט געשוויגט קיין מיה און האט נישט גערוהט, ביז מיין נעזונד-צושטאנד איז געוואָרען בעפעסיגענד אז פאר שוי אויסזיכט און אויסקוירען מיך פון שוי געפעהרליכער ברוך-קראנקהייט דורך איהם אויס מ'ן עפענטליכ דאנקבארקייט. לייזער מאביאש, לאדז, נאוואסיעסקע 7, 3. שט.

מעבעל

אן איבערראשונג פאר די אלע, וואס ווילען קויפען מעבעל!

מיר בעזיצען אויף לאגער שלע ארט מעבעל פון די בעסטע אויסל. מאטעריאלען. די פריזן זענען רעדוציירט מיט 50%

ש קאמפלעט שלאף-צימער צום פריז פון 1050 זל.
" שפיז-צימער " " 1250 "
" נאבינעט " " 850 "

דו אויך איינצעלנע מעבעל-שטיקער, בילינער הו איבערשל

אין צו בע-קומען אין „סטיל", נארוטאוויטשא 4 מעל. 26-190. קומט און איבערצייגט אמך!

יעדער איינציגער

האט זיך אי-בערצייגט, אז פאר מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען אז"ו

צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 00-191.

ביי מיר אין שטענדיג פערשידען געגוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו סערקויפען.

Dr. A. SZMIRGELD

ספעציאליסט פון נערוועגקראנקהייטען

שפראכשטערונגען, (שטאמלען און אנדערע)

היילונג פון שוואך-ענטוויקעלטע און שווער-עציהבארע קינדער

ul. SRODMIEJSKA Nr. 27

טעלעפאן 151-89 פון 5 ביז 7

Samochody

motocykle używane

Kupno, sprzedaż, komis. zamiana.

Auto-Agencja

Gdańska 82 tel.189-28

Dr. med. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג

נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 5—8 אויענד.

זונטאג און יום-טובים פון 9—1 בייטאג.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אויגען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען

11-טעז ליסטאפאד 9

קאנסטאנטינער טעלעפאן 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך א אין לעשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 2—3

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-ארטאפעד

פאלודניאווא 9, טעל. 17-183

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראצאנטניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע שפארשטען הו: הוקלערקעס אויף פלאטפוסען, קונסטליכע הענד און פוס, גארסעטען א. ז. ו.

נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט אנגעלייזען, עלקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8—2 און פון 5—9 אויענד.

בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

Dr. med.

H. LUBICZ

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43) טעל. 141-32

עמפאנגס-שעה'ן 8 — 10, 12 — 2 און 5 — 8, זונטאג אין יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8—11 און פון פ—9 אוי.

זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארם.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. J. Herszfinkiel

ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען

האט זיך איבערגעצויגען

אויף זשעלאזנא 8a, טעל. 111-87

נעהמט אן פון 8—9 אין פון 3—5 נאכמ.

---

44 | וויכטיג פאר מחותנים! | 44

קייפט נישט קיין

מעבעל

בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל-נעשעפט

Ch. ŁAZNIK

44 גדאנסקא (דלונא) 44

טעל. 162-55

נאר ביי מיר קענט איהר בעקומען פערש. מעבעל שעהן, גוט און ביליג.

בעט: בקויף אויך נעגוצט מעבעל.

דיוואנעס א. ז. ה.

קומט און איבערצייגט אמך!

44 | 44

LEKARZ-DENTYSTA

S. LIBERMAN-HONIGSZTOK

ציגעל-גאס 14 (פריהער 46)

קווער אפיציגע, 1. שט., טעל. 225-82

נעהמט אן פון 9—2 און פון 4—7 אוי.

צו בילינע פרייזען.

געוו. אסיסטענט פון די קליניקען פון אוניווערזיטעט אין בערלין

Dr. med. STARKER

ענערישע, הויט, האר און בלאז-קראנקהייטען

12 שרודמיעסקא 12

טעל. 126-87

נעהמט אן פון 9—11 און פון 4—8 אוועגד.

זונטאג און יום-טוב פון 9 ביז 1 מיטאג.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פריזען

הויינע אנאנסען

פריין פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

לאקאלען

וואוינונגען צו פערמיטען, איינצעלנע שטובע אויף פראנציסקאנער גאס. צי ערפאהרען מרדכי גבאי'ס גאס 9, ביי צוקערמאן.

א סובלאקאטאר (קע) קען בעקומען ביי מיר א האלב צימער, עוועגטועל אויף לאזשי. לימא-נאווסקיעגא 18, פייטלאוויטש.

ציליג צו פערמיטען א צימער, געאייגנעט פאר א דאמען-שניידערין, אדער אויף א ביורא, ביי פישאף, פולגאצנא 9, אויך אויספערקויף פון פערשידענע מאלער-שאבלאנען.

א בעקיוועהם ארט צו שלאפען ביי אנ'אינ-טעליגענטער פאמיליע. פזשעיאור 55, וו. 4.

וויכטיג פאר א זייגער-מאכער. עס איז דא איבערצוגעבען אנ'אלט איינגעפיהרט זייגערמאכער געשעפט מיט איינריכטונג, אויף זעהר גוטע בע-דינגונגען, ביי פאולאווסקי, ראקיטשינסקא 22. צו ערפאהרען פון 9 פריה ביז 9 אוועגד.

עס איז נויטיג

א אינקאסענט ווערט געזוכט אין דער ישיב „תומכי-תמימים", פאלודניאווא 25 פון 6—8 אוועגד

Buchalter - bilansista זוכט א פאסטען געגען קליינעם געהאלט, עוועגטועל אויף שעה'ן. צו ערפאהרען אין אדם. 7316

ס'ווערט געבויכט א לערן-יונגעל צו א לעבער-נייהער צו וועש. אלטשטאדט 12, יאנאווסקי.

אבאנאמענט-פריין: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א הייס אויף דער פראווינץ 6—9 א חודש, אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר'ן אינהאלט און טערמין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פערא[illegible] די אדמיניסטראציע איז אפען ביי טאג און ביי נאכט.

אנאנסען-פריין: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " " " 60— " " " 4 "
נאכ'ן טעקסט—12 " " " " " 18— " " " 8 "
[illegible] 50 גר. אויטל. 100 גר. טייערער. טעלרזונגען—10 גר. א ווערט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z ogran. odpowiedz. kierują: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Rosin.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 31.